Iz vsebine:

- ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR: Izredno zasedanje Generalne skupščine OZN — str. 2
- O DELU DELOVNE INŠPEKCIJE — str. 3
- PROBLEMI AMATERSKIH ODROV: Zakaj ni režiserjev — str. 5

O PERSPEKTIVNEM RAZVOJU ŽIROVSKE OBČINE — str. 3

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XI., Št. 62 — CENA DIN 10.— KRANJ, 15. AVGUSTA 1958

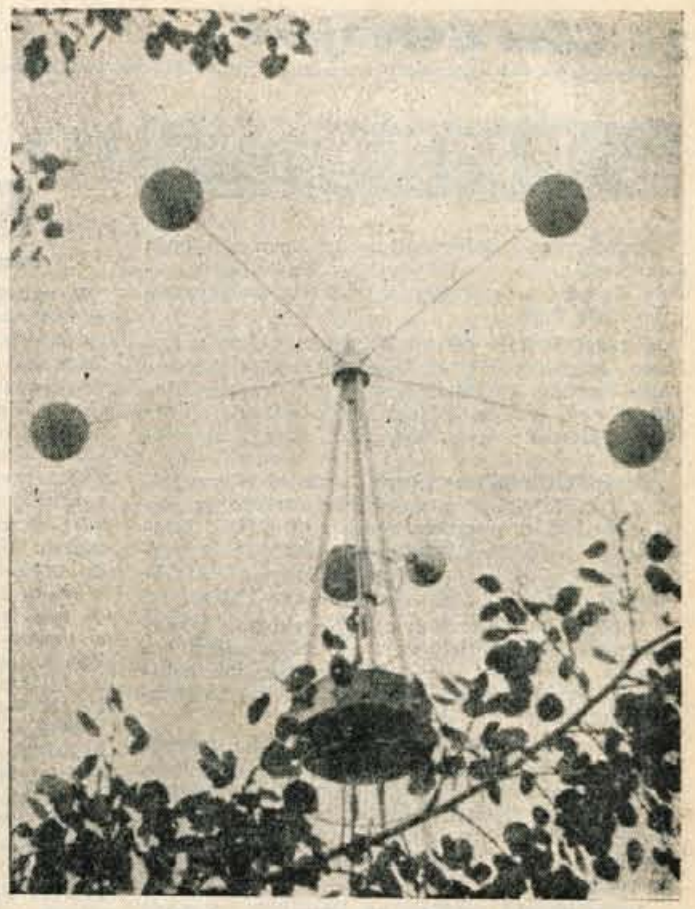

ATOMIJ — SIMBOL GORENJSKEGA SEJMA

Ameriški strokovnjaki v Kranju

V sredo, 13. avgusta, sta prispela v Kranj g. Josef Rotschild iz newyorške univerze in g. Warrd iz kalifornijske univerze. Na njuno željo jih je sprejel predsednik OLO Vinko Hafner. Z njim sta se razgovarjala kaki 2 uri. Zanimala sta se za organizacijo ljudske oblasti pri nas, za volilni sistem in podobno. Precej sta spraševala tudi o konkretnih oblikah finančnega sistema in predvsem za odnose med okrajem, oziroma med občinami in podjetji. Zanimala sta se tudi za sistem planiranja pri nas in za možnosti vplivanja ljudskih odborov na plansko gospodarjenje v podjetjih.

Da bi se z nekaterimi stvarmi še podrobneje seznanila, sta ameriška strokovnjaka po razgovoru s tovarišem Vinkom Hafnerjem obiskala še tovarno obutve »Planika« v Kranju.

K. M.

Sprejem v BPT

Tržič, 14. avgusta 1958.

Organi samoupravljanja in politične organizacije Bombažne predilnice in tkalnice v Tržiču so pripravili danes popoldne sprejem 12 svojim delavcem, ki odhajajo v pokoj. Med njimi je bila na sprejemu tudi Angela Arnež, ki je delala v BPT 33 let, ne da bi kdajkoli izostala oziroma zamudila delo.

Razgovor s podpredsednikom OLO Kranj Svetom Kobalom

Zavrženi milijoni

Zakaj so na Gorenjskem gradbena dela najdražja?

Gradbena dejavnost je zlasti letos zelo intenzivna. Povsod, na Jesenicah, v Tržiču, Kranju in drugih središčih so v teku mnoge, zlasti pa stanovanjske gradnje. V rabi je vsak stroj, primanjkuje delavcev, predvsem pa gradbenega materiala. Hkrati se sliši s strani, da so gradbena dela tu na Gorenjskem najdražja.

Koliko je resnice na tem in kakšne so možnosti, da bi te težave odpravili? Za to pojasnilo smo se obrnili na podpredsednika OLO Kranj, tovariša Sveta Kobala.

Podpredsednik OLO Kranj Sveto Kobal

»Res je,« nam je odgovoril. »Pomanjkanje gradbenega materiala in gradbenih zmogljivosti sploh, pogoja visoke cene gradbenih del.«

»Katerega materiala pa najbolj primanjkuje?«

»Opeke. Tu je danes ozko grlo v gradbeništvu. O tem smo se posvetovali pred dnevi s predstavniki naših opekarn. Samo za letošnjo gradnjo nam primanjkuje kakih 10 milijonov kosov zidne opeke. Gradbena podjetja jo bodo morala uvoziti iz Vojvodine. Toda s prevozom opeke tako daleč, se ta povprečno podraži za 2 dinarja pri kosu. Za ves okraj torej že samo letos pomeni to izgubo 20 milijonov dinarjev.«

»Ali ne bi mogle naše opekarne povečati proizvodnjo, da ne bi uvažali opeke tako daleč?«

»Težko. Vsaj ne v doglednem času. Naše opekarne so tehnično slabo pripravljene. Veliko računamo na opekarno v Češnjevku. Ona potrebuje za rekonstrukcijo še kakih 10 milijonov dinarjev. Potem bi se njena zmogljivost lahko povečala na 5 milijonov kosov opeke letno. V opekarni v Dvorski vasi je rekonstrukcija tudi nujna. Pripravljajo se za zvezni natečaj, ki bo v jeseni, da bi od tam dobili denar za rekonstrukcijo.«

»Kaj pa je z ostalimi opekarnami?«

»Računamo prav tako na opekarno v Stražišču. Škoda da tam niso še pripravili niti elaboratov za obnovo. Opekarna v Bobovku pa je v težavah. Njihova dobra ilovica bi zadostovala samo še za kaki 2 ali 3 leta. Raziskovali so že okolico in našli nekaj, toda še ni jasno, kako bo. Perspektivni plan predvideva tudi ustanovitev nove opekarne pri Škofji Loki. Toda stvar se šele raziskuje.«

»Kaj pa je z opeko iz žlindre na Jesenicah?«

»Ta opeka ima bodočnost. Za sedaj sicer delajo le opeko za nižje stavbe. Možno pa je, da se bo proizvodnja te opeke povečala in da bo zadostila potrebe gornje doline. Mislim pa, da je ilovica za zdaj najcenejša surovina za opeko.«

»Kaj je bilo ugotovljeno na posvetovanju? Kakšne so možnosti za povečanje proizvodnje?«

»Potrebna je rekonstrukcija v vseh opekarnah. Iz sklada za stanovanjsko gradnjo bomo dali denar za povečanje zmogljivosti opekarn. Druge poti ni. Predvsem moramo dati 10 milijonov dinarjev opekarni v Češnjevku. Šele potem bo rekonstrukcija tam končana in bo prišla do veljave. V Dvorski vasi pa potrebujejo 47 milijonov. Ne glede na to, ali bodo prišli v poštev pri zveznem natečaju ali ne, bomo mi skušali že iz naših skladov zagotoviti prvi denar za začetek rekonstrukcije. Stalni uvoz opeke nas zaradi dragih prevozov stane preveč milijonov.«

K. M.

VIII. Gorenjski sejem zaključen

Letos 43.000 obiskovalcev

15.000 OBISKOVALCEV VEČ KOT LANI — PRVI KORAK OD RAZSTAVE K SEJMU — 50 MILIJONOV PROMETA V PRODAJI NA DROBNO

Pretekli ponedeljek je bila v Kranju zaključena največja gospodarska prireditev leta — VIII. gorenjski sejem. Sejem je bil odprt od 1.—11. avg. Ogledalo si ga je 43.000 ljudi, oziroma 15.000 več kot lani. Sejem so si ogledali tudi mnogi ugledni gostje, med njimi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko, predsednik republiškega Izvršnega sveta Boris Kraiger, državna sekretarja Lidija Šentjurc in Marjan Brecelj ter generalni sekretar predsednika republike Jože Vilfan.

Na sejmu so bili ostvarjni ugodni komercialni posli. V maloprodaji so imela podjetja za okoli 50 milijonov dinarjev prometa. Razen tega pa so razstavljalci sklenili več pogodb za prodajo blaga, s točnimi podatki o teh pogodbah pa uprava sejma ne razpolaga.

Tako po ureditvi, kakor tudi po številu obiskovalcev, je bil ta sejem med vsemi dosedanjimi najuspešnejši. -ik

SERGEJ KRAIGHER NA JESENICAH

V torek je obiskal Jesenice član Zveznega izvršnega sveta tovariš Sergej Kraigher. Tovariš Kraigher se je dopoldne zadržal v Železarni in se zanimal za nekatere probleme podjetja. Ogledal si je tudi nekatere obrate jeseniške Železarne.

Popoldne pa se je sestal na Občinskem komiteju ZK s predstavniki Občinskega ljudskega odbora in nekaterimi javnimi delavci z Jesenic. Zanimal se je predvsem za gospodarska vprašanja Jesenic.

-k

OB ZAKLJUČKU

VIII. gorenjski potrošniški in turistični sejem je zaključen. Bila je to nedvomno uspela gospodarska, kulturna in družabna prireditev, dobrodošla v obdobju najintenzivnejše turistične sezone. — Uspeh je očiten in se kaže že v številu obiskovalcev, ki je preseglo vsa, še tako optimistična pričakovanja. Nadalje, v enotni, okusni ureditvi razstavnih prostorov. Sejem je bil tudi prvič — vsaj v malem — res pravi sejem in ne samo razstava. Doseženi promet v prodaji na drobno, ki se giblje okoli 50 milijonov din, kaže, da organizatorji niso ravnali napak, ko so zahtevali od razstavljalcev, naj vse tisto, kar razstavljajo — tudi prodajo.

Letošnji Gorenjski sejem je bil prvi korak k novemu sejmu. Prvi poizkus, preiti od več ali manj jalovih lokalnih razstav, k sejmu, ki bo imel širši pomen in bo dopolnilo množici ostalih sejmov pri nas, ne pa samo njihova bleda kopija.

In koliko je sejem uspel v tej smeri? Delno je, o tem smo govorili že v uvodu. Delno pa je bil še vedno kompromis med hotenji organizatorjev in stvarnimi možnostmi. Kljub jasni usmeritvi, naj bi se na sejmu prodajalo vse, kar je razstavljeno, temu ni bilo tako. Večina razstavljalcev je še vedno le razstavljala, ne pa tudi prodajala. Razstavljeni so bili celo predmeti, ki jih sploh ni mogoče kupiti. Na drugi strani pa spet taki, ki jih človek zastonj ne bi več vzel. Videlo se je, da so nekatera industrijska podjetja sodelovala na sejmu zgolj iz »lokalne« (da ne rečem — lokalistične) obveznosti do prireditelja, ne pa zaradi lastnega interesa. Mnoga podjetja na sejmu niso imela svojih predstavnikov, ki bi dajali obiskovalcem pojasnila. Cene blaga so posamezna podjetja objavila šele na pritisk uprave sejma itd. Nezanimanje mnogih razstavljalcev se je odrazilo tudi v anketi, ki jo je razpisala uprava sejma, da bi videla, kakšen komercialni uspeh so dosegla posamezna podjetja na sejmu, kako so zadovoljna s sejmom in kakšni so njihovi predlogi za prihodnji sejem. Od 126 razstavljalcev, jih je na anketo odgovorilo le 37, in še ti v večini kar mimogrede.

V prihodnje bo take »razstavljalce« treba izločati, vključevati pa podjetja, ki bodo — kot je napisal nek razstavljalec v anketi — zaradi poslovnih uspehov zainteresirana sodelovati na sejmu. Takrat bo sejem res sejem.

V kakšni smeri naj se sejem razvija v prihodnje, je jasno. Sejem naj bo sejem potrošnega blaga in turistični sejem. Predvsem je zanimiva za Gorenjsko turistična orientacija sejma. Je že več predlogov o vsebini in obliki, ki naj bi jo tak sejem dobil v prihodnje.

Na sejmu naj bi se predvsem prodajale turistične usluge za naslednjo sezono. Naša turistična zastopništva, pa morda tudi posamezni večji hotelski obrati, naj bi kar tu pri nas, na kraju samem, razprodajali svoje kapacitete. S tem bi odpadlo marsikatero potovanje v inozemstvo, na drugi strani pa bi imeli zastopniki tujih potovalnih uradov možnost ogledati tisto, kar kupujejo. Prireditev bi v tem primeru seveda kazalo organizirati tako, da bi imeli obiskovalci pod ugodnimi pogoji možnost ogledati najlepše turistične predele naše domovine, videti kulturne — predvsem folklorne — posebnosti naših krajev in podobno. Tak »sejem« bi morda kazalo kombinirati s sejmom umetnostno-obrtnih izdelkov iz vseh krajev naše domovine. Že letos, ko so se ti izdelki prvič pojavili na sejmu, je bil zanje velik interes, posebno med inozemskimi obiskovalci.

Na turistično-potrošniškem sejmu se seveda ne bi smelo prodajati samo turističnih uslug. Prodajati bi se morala tudi turistična oprema. Na sejmu bi morala razstavljati in prodajati svoje izdelke vsa domača industrijska podjetja — morda pa celo tuja — ki izdelujejo turistično opremo. Prodajo bi moralo spremljati prikazovanje uporabnosti posameznih predmetov. Sejem bi moral v tem smislu torej turistično vzgajati naše ljudi, jim kazati možnosti cenenega in ugodnega letovanja. Podjetja bi morda lahko celo uredila, da bi imeli kupci možnost obročnega odplačevanja kupljenih predmetov. Prodajati pa bi se moralo vse, kar pride v turizmu v poštev, od koles, do žepnih nožičev, blazin, šotorov in konservirane prehrane. Tovarna prehrambenih proizvodov »Argo« iz Izole je že na letošnjem sejmu pokazala, kako naj bi v prihodnje

(Nadaljevanje na 3. str.)

Nova arena? Ne, marveč novo obratno in upravno poslopje industrijskega podjetja NIKO iz Železnikov. V novih prostorih že poizkusno obratujejo, slavnostna otvoritev novih prostorov pa bo za občinski praznik, 9 januarja 1959. leta.

TE DNI PO SVETU

Jugoslovansko delegacijo na izrednem zasedanju Generalne skupščine OZN v New Yorku, ki je začelo v sredo, vodi državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič.

V ponedeljek je bil na Koroškem sejmu v Celovcu »Jugoslovanski dan«. Ta vsakoletna počastitev jugoslovanskih razstavljalcev je tudi letos odlično uspela. Naš paviljon si je v torek ogledalo mnogo ljudi s Koroške in drugod, zlasti mnogo inozemcev.

Ameriški konzul v Zagrebu Ellwood Milton Rabenold, ki odhaja na novo službeno mesto, je prišel v ponedeljek na uradni obisk v Ljubljano. Sprejel ga je podpredsednik Ljudske skupščine Slovenije dr. Heli Modic, v imenu Izvršnega sveta Slovenije pa se je od njega poslovil Tone Fajfar.

V Kairo bo v kratkem prispela skupina zahodnonemških strokovnjakov, ki bo nudila pomoč pri razvoju egiptovske petrolejske in kemične industrije. Strokovnjaki bodo prinesli s seboj že izgotovljene načrte.

Poučeni krogi pravijo, da je japonsko zunanje ministrstvo dokončno sestavilo osnutek resolucije, ki zahteva opustitev jedrskih eksplozij. Ta osnutek bo predložila japonska delegacija na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN neodvisno od drugih predlogov, ki jih bodo sprožili na področju razorožitve.

Jugoslovanski paviljon na bruseljski svetovni razstavi si je doslej ogledalo milijon obiskovalcev. Milijonti obiskovalec je bila gospa Vivian Leonder iz Velike Britanije. Predstavniki jugoslovanske sekcije na razstavi so ji izročili darila.

Izraelska zunanja ministrica Golda Meir je v ponedeljek prispela v London, kjer je imela z zunanjim ministrom Selwynom Lloydom razgovore o položaju na Bližnjem vzhodu.

Boji v Alžiriji divjajo z nezmanjšano ogorčenostjo. Uradni predstavnik britanskega poveljstva je potrdil, da so Alžirci gospodarji celotnega področja v trikotu Orleanville — Frende — Omal in da je to področje popolnoma odrezano od ostale Alžirije. Alžirci so ogorčeno napadli tudi okolico mesta Alžira.

V sredo zjutraj se je začel umik prvega bataljona ameriške mornariške pehote iz Libanona. To je v uradnem poročilu objavilo poveljstvo ameriških sil na Bližnjem vzhodu. Poročilo ameriškega poveljstva ponavlja, da bodo ameriške sile ostale v Libanonu samo dotlej, dokler bo to želela libanonska vlada.

Pri posameznih članih in učencih ribiških šol, ki so potovali z japonsko ribiško ladjo »Tjoej Maru«, so ugotovili zmanjšanje števila belih krvnih telesc. To je že peta japonska ladja, katere posadka je bila podvržena nekaterim spremembam v krvi, kar je posledica atomskih poskusov na Pacifiku.

Na Havajih so začasno ustavili polete letal zaradi atmosferskih motenj, ki so nastale po ameriškem atomskem poskusu, ki je bil v sredo na Johnsonovem otoku, 700 milj daleč od Havajev.

IZDAJA ČASOPISNO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 397 — TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DIN, MESEČNA NAROČNINA 50 DIN

LJUDJE IN DOGODKI

Sestanek v New Yorku

V palači organizacije Združenih narodov že tretji dan izredno zaseda Generalna skupščina Združenih narodov. Takih zasedanj je ta mednarodna organizacija doživela že več od svoje ustanovitve — spomnimo se samo na zasedanje ob napadu na Suez pred dvema letoma — vendar pa sedanji dogodek ni tako dramatičen, kakor je bil takrat. Kriza na Bližnjem vzhodu se je že nekako »umirila« — v Iraku je najlepši red in mir — toda v newyorško zasedanje so vseeno uprte oči vsega sveta. Zakaj? Razprava bo tekla o krizi na Bližnjem vzhodu, o dogodkih, ki sta jim botrovali dve intervenciji — ameriška v Libanonu in britanska v Jordaniji in rezultati te razprave bodo nedvomno za nekaj časa odločilni za nadaljnji razvoj v svetu.

Priprave za zasedanje so bile živalne. Nič koliko državniških obiskov in razgovorov, poplava raznih političnih in gospodarskih načrtov za pomoč arabskim državam — sestavili so jih na novo ali pa privlekli iz zaprašenih, več let starih arhivov in naposled na večer pred zasedanjem novica o umiku 1. bataljona ameriške pomorske pehote iz Libanona — vse to naj bi ustvarilo vtis o prizadevnosti in resnih namenih za rešitev krize na Bližnjem vzhodu. Nekatere stvari so zavijali v hude tajnosti — tako na primer do zadnjega ni bilo znano, če se bo predsednik Eisenhower osebno udeležil zasedanja. Iz vsega tega diplomatskega in državniškega direndaja pa se je jasno in glasno izluščilo prvo vprašanje, problem, ki naj bi ga pred vsem rešilo to izredno zasedanje — to je odhod tujih čet z Bližnjega vzhoda.

Umik ameriških in britanskih čet iz Libanona in Jordana ni samo zahteva arabskih držav, ki jim je tuja okupacija posredno ali neposredno ogrozila neodvisnost, marveč ga odločno zahtevajo vse dežele, ki jim je pri srcu mir. Še vsakokrat po zadnji vojni se je izkazalo, da so tuje intervencije najnevarnejša žarišča novega spopada, ki postaja iz dneva v dan strašnejša grožnja zaradi uničevalnih učinkov sodobnega atomskega orožja. Spomnimo se samo na korejski spopad ali pa na sueško vojno pred dvema letoma! Kakor tedaj, tako je tudi ob zadnjem izkrcanju tujih čet na Bližnjem vzhodu zastal dih vsem: strah pred novo vojno, ki bi se lahko razvila v poslednjo pustolovščino za človeštvo, je znova zatemnil mednarodna obzorja. Odtod tudi zahteva po umiku ameriških in britanskih čet z Bližnjega vzhoda pri večini članic organizacije Združenih narodov, tudi pri takih, pri katerih doslej podobnih stališčih nismo bili vajeni, n. pr. pri Japonski.

Sicer je očitno, da nekatere koristi velikih sil, pa najsi bi bile gospodarske, politične ali pa samo prestižne, nasprotujejo hitri in pravični rešitvi bližnjevzhodne krize, vendar pa splošno razpoloženje med članicami ZN potiska take koristi vedno bolj v ozadje. Koliko bo to razpoloženje prevladalo razne oblike povezanosti malih in srednjih držav z vodilnimi zahodnimi silami, je še vprašanje, toda prav od tega bo odvisen izid sedanjega izrednega zasedanja.

Kaj torej lahko pričakujemo od razprav v Palači narodov? Vsekakor bi bil sklep o umiku čet najnujnejši in najrazumljivejši. Če bodo velike sile vprašanje umika uporabile samo kot poskusnega konjička za prestižno skrivalnico, potem bodo »velika pričakovanja« rezultatov newyorškega zasedanja splahnela. Če pa bosta nad blokovskimi koristmi prevladala zdrava presoja položaja in upoštevanje osnovnih pravic, ki jih daje arabskim narodom tudi ustanovna listina Združenih narodov, tedaj utegne sedanje izredno zasedanje Generalne skupščine začrtati nova, bolj vedra obzorja mednarodnega dogajanja. JELO TURK

kratko, vendar zanimivo

KOLIKO STANOVANJ POTREBUJEMO?

Skrb za stanovanja in druge komunalne potrebe delavcev, kar je bilo včasih samo stvar občine, sedaj prevzemajo delovni kolektivi. Zlasti večja podjetja, ki imajo možnost in tudi več sredstev, so že sezidala ali pa zidajo cela naselja za svoje delavce.

Takih, večjih podjetij, ki so sposobna sama graditi in imajo zato tudi pregled o resničnih potrebah, je v našem okraju 33. Vsaj tako je pokazala anketa, ki so jo napravili pred kratkim. V vseh teh podjetjih so imeli 1513 prošenj, ki so utemeljene. Seveda ne bodo nikjer mogli letos, niti še v prihodnjem letu, zadovoljiti vsem prosilcem

NOV BIFE NA KOPALIŠČU V KROPI

Turistično društvo v Kropi je v nedeljo odprlo lepo urejen paviljon z bifejem na tamkajšnjem kopališču. Kopalci so to že dalj časa težko pričakovali. Tamkajšnje turistično društvo ima v načrtu še več podobnih del, ki naj bi prispevala k povečanju turizma v tem kraju. K. M.

TISOČAKI NA TLEH

Bivši uslužbenec kina »Partizan« v Kranju je, zlasti od decembra lani, ko je bil odslovljen iz podjetja, zašel v še večje nerede in zagate zaradi popivanja in kvartanja. Pred časom pa je prišel v posebno težavo, ker je zapravil ves denar za hrano in celo denar, ki ga je imel v žepu kot inkasant DOZ.

Odločil se je za nepošteno dejanje. Blagajničarko letnega kina je pričakal, ko je šla s polno torbico denarja domov. Napadel jo je in hotel iztrgati torbico iz rok. Ni mu uspelo. Bankovci v skupni vrednosti kakih 40.000 din so se raztresli po tleh iz odprte torbice. V naglici jih je nekaj pograbil in odhitel v noč. Mimoidoči, ki so pritekli na pomoč napadeni, so tekli za njim in kmalu so ga prijeli. Sodišče v Ljubljani pa ga je te dni obsodilo na 7 mesecev zapora za to dejanje.

CESTO POPRAVLJAJO

Železnikarji so se odločili za protiprašno obdelavo glavne ceste od Železnikov do Praprotnega. Ostali del ceste do Škofje Loke bo uredila škofjeloška občina. Denar za ta dela so prispevala vsa gospodarska podjetja v Selški dolini, svoj delež pa sta primaknila tudi »Transturist« iz Škofje Loke in Gozdno gospodarstvo iz Kranja.

Hkrati s popravilom ceste pa so po vsej dolini podrli nekaj hiš, ki so bile tik ob cesti in so ovirale promet. Cesto so na teh krajih tudi razširili.

KONČNO VENDARLE

Na Češnjici že dlje časa obstaja čevljarska zadruga »Ratitovec«. Njene delavnice pa so raztresene po vsej Češnjici, ker so brez skupnih prostorov. Že pred nekaj leti so zato začeli misliti na novo, skupno poslopje, kjer bi bil proizvodni proces lahko razdeljen po fazah in zato tudi hitrejši in cenejši. Vendar takrat dalj kot do temeljev niso prišli. Delo je zamrlo in temelji so skoraj začeli propadati. Pred kratkim pa so z deli vendarle na novo začeli. Upajmo, da jih sedaj ne bodo opustili prej, preden ne bo poslopje dograjeno.

NOV ZDRAVSTVENI DOM V SELŠKI DOLINI

Zvedeli smo, da so se na občini v Železnikih dokončno odločili, da pričnejo jeseni z gradnjo Zdravstvenega doma. Sredstva za gradnjo bo deloma prispeval ObLO Železniki, deloma pa Okrajni zavod za socialno **zavarovanje.**

naša kronika

OSVEŽENI SPOMINI NA JELOVICI

V nedeljo, 10. avgusta so na štirih krajih Jelovice postavili spominske kamne. Tako je obeležen kraj, kjer je bil pred 17. leti ustanovljen Cankarjev bataljon, kraj, kjer je bilo že 1938. l. važno posvetovanje komunistov in kraj, ker je bilo 17. julija 1941. leta posvetovanje o oboroženi vstaji na Gorenjskem.

Vsi ti kraji so označeni z lepimi kamni, kamor so vklesani zgodovinski datumi in kratko besedilo. Na svečanostih, ki so bile ob tej priliki, je govoril predsednik Okrajnega odbora ZB NOV tov. Ivan Bertoncelj-Johan in Ivan Križnar v imenu krajevnega odbora ZB v Kropi. Odkritja teh spominskih kamnov se je udeležilo tudi več delegacij in predstavnikov organizacij ZB. K. M.

IZ DEŽJA POD KAP

Pred kratkim je bil izpuščen iz okrajnih zaporov v Kranju tovariš M. K., ker je prestal kazen. Toda namesto, da bi šel domov, se je že tisti večer vrnil na zidno ograjo zaporov in izročil njegovemu znancu v zaporu novo žago, da bi le-ta lahko prežagal mrežo v oknu in tako zbežal. Dogovoril se je namreč že prej s sotovarišem v zaporu za pobeg — seveda proti lepi nagradi. Pomagal bi mu pri pobegu iz zapora in potem koj še čez mejo, kamor sta oba želela.

Morda bi se vse te nakane celo uresničile, če se ne bi žaga pokvarila pri delu. Beg ni uspel. Namesto prostosti pa si je prizadevni organizator pobegov le podlajšal zapor za novih 10 mesecev.

KAJ BO Z MOJSTRSKO ŠOLO?

Mojstrska šola na Jesenicah je bila do konca pretečenega šolskega leta na proračunu OLO Kranj. V nastopajočem šolskem letu pa v okrajnem proračunu za to šolo ni zagotovljenih finančnih sredstev. Ker Železarna Jesenice šole ne more sama vzdrževati, za vzdrževanje pa doslej od drugod ni posebnega zanimanja, je nadaljnji obstoj mojstrske šole na Jesenicah negotov.

Spričo potreb po mojstrskem kadru v podjetjih železarske stroke, šole ne bi kazalo ukinjati. Ker prizadeta podjetja odvajajo v sklad za vzgojo kadrov precej sredstev, bi nemara kazalo, da se del teh sredstev nameni za vzdrževanje šole.

REKORDEN OBISK NA KRVAVCU

V nedeljo je bilo na Krvavcu preko 2000 ljudi, kar je doslej rekordno število. Planinski postojanki, ki nista pričakovali takega obiska, sta le s težavo postregli gostom. Precejšen obisk je tudi med tednom, če je lepo vreme. -an

SPET STRELA V KAMNIKU

V ponedeljek zvečer je med hudo nevihto strela večkrat udarila v Godiču pri Kamniku. V novo zgrajeni hiši, ki še ni vseljena, je popolnoma razcefrala strešni tram in poškodovala streho. Po udarcu v električno napeljavo pa so pregorele varovalke v vseh sosednjih hišah.

NESREČEN PADEC

Martin Gjurin iz Kamnika je na poti po Tuhinjski dolini padel s kolesom in so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

BORIVOJ KAMENOVIČ RAZSTAVLJA NA JESENICAH

Po uspeli razstavi svojih izdelkov v Kranju in Tržiču razstavlja Borivoj Kamenovič sedaj na Jesenicah. Za razstavo je med Jeseničani precej zanimanja.

NAŠI NAROČNIKI PREJELI ZAVAROVALNINO

Državni zavarovalni zavod, Podružnica Radovljica nam je sporočil, da je pred kratkim izplačal našim naročnikom — Franji Strniša iz Kranja, za smrtno nezgodo moža 20.000, Andreju Hafner iz Škofje Loke za 10 % trajno invalidnost 4.000 in Mariji Šifrer iz Trebije za 30 % trajno invalidnost 12.000 dinarjev.

OBRAZI IN POJAVI

Ti prasica, ti!

Oprostite, prosim — moram se vnaprej opravičiti za to pisanje zaradi številnih nespodobnih besed v njem.

Ampak: če smo se že namenili, da si podržimo ogledalo pred obraz — zakaj bi potem umazane madeže, ki se pokažejo v zrcalu, prelepili z rožnatim papirjem ali pa se kar naredili, da jih ne vidimo?

Da sem se pripravil k pisanju teh vrstic je kriv Karlov Karli. (Karl je moj sosed, Karli je pa njegov triletni sin.) Takoj bom razložil, zakaj je mali Karl to pot povzročil, da sem vzel pero v roke.

Prvič: zato, ker je moj pisalni stroj pokvarjen, leži pri finomehaniku in čaka, da se ga mojster usmili — pa mi ni ostalo drugega, kot da vzamem pero v roke;

drugič: zato, ker je Karli zadnjič pod slivami na našem vrtu rekel »kulc!« in je bil tako tepen, da ga že teden dni ni na naš vrt, kot da so naše slive — letos še kar nekam kažejo — krive klobas na njegovi zadnji plati.

Torej, Karli je rekel tisto besedo, ki sem jo zapisal v gornjem odstavku, pa je ne bom ponavljal. Jaz sem zazijal, potem pa sem se zagledal v slive in rekel:

»Ja, s češpljami pa ne bo sile.«

Karl, to je Karlijev oče, je mojo tehtno misel o letošnji letini sliv prezrl. Porudel je v obraz, kot da so ga po vsej sili izvolili za predsednika hišnega sveta, potem pa je globoko zajel sapo in se zadrl:

»Ti prasica, ti! Ti prekleti... mali! Jaz ti bom že pokazal! Le kje si se naučil teh besed?!

Tisti hip me je popadla zloba, pa sem nekaj rekel, kar ne bi smel.

Je že tako, da človeka včasih popade zloba s tako silo, da se ji ne more zoperstaviti. Poglejte si ta primer: peljal sem se — to je bilo še pozimi — klancu navzdol. S kolesom. Pa me je na ovinku spodneslo, da sem odletel v tisto železno ograjo ob klancu. Prisotni so me sočutno pogledali, potem pa je eden izmed njih rekel: »Pazi, da ne boš padel!« — Pa povejte, če to ni najčistejša zloba!

Jaz tako zlobne zlobe nisem zmožen — čisto majčkena zloba me je pa le popadla ,pa sem rekel, ko je Karl vpil nad Karlijem (»Le kje si se naučil teh besed?!«): »Ja, to se sprašujem tudi jaz,«

Zdaj je sosed Karl še enkrat onemel, bolj zardeti v obraz, kot je že bil, pa ni mogel. Zato je rekel samo nekaj polglasnih besed, od katerih je bilo na koncu nekaj kot »... emtiboga!«, pa se je lotil Karlijeve zadnje plati. Človek, ki bi poslušal vse, kar je Karl rekel pri tem opravilu, bi se začudil, koliko tujih jezikov obvlada naš na prvi pogled zelo preprosti sosed. Govoril je namreč samo v nekaterih južnoslovanskih jezikih in v italijanščini, vmes pa je povedal tudi nekaj madžarskih besed. Kar milo se mi je storilo, ko je na koncu spet spregovoril v milem materinem jeziku (pravzaprav: očetovem) in rekel lepo po slovensko »Hudič!«

Pa se človek ne bi vprašal, kje se je mali Karli naučil teh besed?! Ja, res, kje se jih je naučil?

Nekateri pravijo, da je preklinjanje kot kajenje: čeprav veš, da ni prida, se vendar ne moreš ločiti od njega.

Ampak čudno: to pravijo samo tisti, ki sami tudi preklinjajo!

Res čudno.

Izmed ljudi, ki ne preklinjajo, mi še nihče ni rekel kaj takega. Saj je glede kajenja menda ista stvar.

Mogoče imam malo pridigarskega daru. Morebiti ga res imam — vsaj čisto malo.

Ampak kljub temu ne bom zdajle pridigal o tem, kako preklinjanje ni lepo, kako ni človeško, kako ni niti najmanj socialistično, kako nekulturno je.

Saj to vemo vsi — tisti, ki preklinjajo in tisti, ki ne!

Od časa do časa je pa le prav, če se spomnimo na to.

Kajti marsikatere napake se zavedamo, pa je ne odpravljamo tako zavzeto, kot bi mogli. Majhen sunek od časa do časa pa včasih le malo pomaga.

Saj ne zamerite teh nekaj nespodobnih besed v tem članku? PETER STRUNA

Iz perspektivnih načrtov naših občin

Trikrat večja proizvodnja

V Žireh bodo napredovali še z večjim zagonom kot drugje v okraju, da bi dohiteli zamujeno. Vrednost proizvodnje v industriji bodo v petih letih dvignili od 759 milijonov na 2 milijardi in 115 milijonov dinarjev! Iz tako povečane proizvodnje in hkrati tudi dohodkov, bodo v Žireh veliko naredili, sezidali, preuredili, olepšali njihov kraj in olajšali življenjske pogoje prebivalstvu.

OBVEZNOSTI »ALPINE«

Kakor si gospodarstveniki pod besedo Jesenice predstavljajo le Železarno, tako tudi pri imenu Žiri mislijo samo na »Alpino«. Morda si v tem celo predstavljajo močne, ročno šivane čevlje. Vsekakor, v današnjem življenju si tudi domačini ne bi mogli zamisliti njihovega kraja — Žirov, brez »Alpine«, niti kolektiv »Alpine« brez prikupnega starega trga z mlini in mostički čez Soro.

Zato se perspektivni načrt gospodarskega razvoja občine Žiri za razdobje **1957 do 1961. leta,** v prvi vrsti naslanja prav na kolektiv »Alpine«. A delavci tega kolektiva so prevzeli velike obveznosti. Do 1961. leta bodo dvignili proizvodnjo kar za 278,5 odstotkov. Vrednost skupne proizvodnje v industriji bo dosegla 1961. leta več kot 2 milijardi dinarjev in se bo tako malone potrojila od zmogljivosti na začetku uresničevanja postavljenega načrta v 1956. letu. Seveda ti uspehi v glavnem vise na izpolnjevanju obveznosti, ki jih je dal kolektiv »Alpine«.

Vzporedno z uresničevanjem postavljenega načrta in povečano proizvodnjo pa so predvideli veliko izdatkov za gradnjo in obnovo v Žireh in drugih vaseh njihove občine, za modernizacijo in rekonstrukcijo tovarne itd. Skupno bodo za to porabili kar 312 milijonov dinarjev. Največ bodo dali za potrebe industrije, kar je upravičeno, saj jim bo industrija v glavnem tudi dala dohodke in tudi hitro vračala vloženi denar. Za to so predvidevali 118 milijonov. Niti stari Žirovci pa gotovo niso videli tolike gradnje hiš in stanovanj, kot si jih obetajo v teh letih. Skoraj 100 milijonov dinarjev je za stanovanjsko gradnjo predvidenih samo iz občinskih skladov, kar je za tako majhen kraj kar precej. Do 1961. leta bodo sezidali 124 stanovanj. Seveda je ob tem treba računati še delež, ki ga bodo prispevali pri teh delih tudi sami prebivalci z individualnimi gradnjami.

Tudi za ostalo komunalno gradnjo v občini so določili v perspektivnem načrtu več kot 27 milijonov din. Kot je sklepati bodo Žiri 1961. leta dokaj drugačne kot danes. Urediti in popraviti mislijo razne ceste, glavno cesto proti Škofji Loki mislijo celo asfaltirati, popravili bodo razne mostove, v Sovri pa tudi v Žireh imajo v načrtu nove mostove čez Soro.

Na zborih volivcev je bilo že večkrat govora tudi o glavnem vodovodu Dobračeva — Žiri. V perspektivnem načrtu je končno predvidena obnova tega objekta. Za redno in dobro preskrbo z elektriko bodo zgradili tri nove transformatorske postaje, in sicer v Dobračevi, Novi vasi in v Žireh. Seveda niso pozabili na elektrifikacijo nekaterih oddaljenih vasi. Celo o kanalizaciji v Žireh je bilo že govora. Toda do 1961. leta za to še niso predvidena sredstva. Predvidevajo pa, da bi v tem času izdelali končni regulacijski načrt v urbanističnem razvoju tega kraja. To bi bila potem tudi osnova za kanalizacijo v prihodnjih obdobjih.

Mladina kot tudi športniki in izletniki pa se bodo morda razveselili tudi načrta, ki predvideva gradnjo lepega kopališča. Le-to, kot je rečeno v perspektivnem načrtu, naj bi bilo v sklopu novega športnega igrišča.

TUDI GLAS ŽENA JE PRODRL

Žene v Žireh so na raznih sestankih, pa tudi na zborih volivcev, večkrat govorile o slabo urejenih trgovinah, o pomanjkljivi preskrbi, o zanemarjanju njihovega čipkarstva in podobno.

V perspektivnem načrtu so upoštevali tudi te želje in predloge. Do 1961. leta mislijo v Žireh odpreti kar 4 lepe trgovine, in sicer eno za zelenjavo, drugo za manufakturo, naslednjo za konfekcijsko blago in trafiko. Gospodinje bodo prav gotovo vesele tudi nove tržnice, ki je predvidena. Prav tako bodo uredili novo sejmišče.

Za povečanje obrtne dejavnosti in čipkarstva so v perspektivnem načrtu predvideli nad 26 milijonov dinarjev. Zgradili bodo novo pekarno, prostore za mizarsko podjetje, uredili in opremili bodo tudi prostore podjetja »Kroj«. Prav tako bodo dali sredstva podjetju »Remont«, »Kladivarju« in drugim. Hkrati bodo uredili novo elektrodelavnico in čevljarsko popravljalnico, kar je zelo potrebno v Žireh.

NE BO JIM TREBA V LOKO

Veliko upravičenih pripomb in pritožb je bilo na raznih zborih volivcev tudi o slabi zdravstveni službi v Žireh. Pacienti so morali malone za vsako stvar v Škofjo Loko.

Kot je predvideno bo v prihodnjih letih tudi v Žireh Zdravstveni dom. Uredili ga bodo v prostorih Zadružnega doma. Tam bo splošna in zobna ambulanta in tudi posvetovalnica za matere in otroke. Samo za ureditev in opremo teh prostorov bodo porabili 8 milijonov dinarjev. V naslednjem obdobju, se pravi po 1961. letu, pa nameravajo v njihovem Zdravstvenem domu urediti še ambulanto za oči, za ušesa, nos in grlo in za ženske bolezni.

MANJ ŽITA — VEČ DOHODKOV

Čeprav kmetijstvo v žirovski občini ne pomeni veliko pri skupnem dohodku, je vendar važno za preskrbo prebivalstva. V Žireh in okolici je značilna tako imenovana samopreskrba in seveda drobnjakarstvo. Vsak skuša pridelati za svojo družino, in sicer vse kar potrebuje razen soli in kave. Skušali bodo svetovati in vplivati, da bi kmetje sejali in pridelovali samo tiste rastline, ki najbolj uspevajo. Žita, zlasti pšenice naj bi sejali čim manj. Več pa krompirja, zlasti semenskega, krme za živino in drugo. Tako bodo, kot pravijo, lahko imeli kmetje tudi tržne viške in s tem seveda tudi več dohodkov.

Velik napredek si obetajo tudi z uvajanjem nove vrste goveje živine, ki bo namenjena večinoma za meso. Seveda bodo morali povečati pridelovanje sena in drugih krmil. Med Sovro in Selom mislijo melorirati vsa kisla zemljišča, za kar bi porabili 15 milijonov dinarjev. O teh vprašanjih so že mnogo govorili kmetje na Žirovskem vrhu, Dobračevem, na Ledinicah, v Vraniku, Doleh in drugod. Ker bodo gojili govedo za meso, se bo zmanjšal odkup mleka, in sicer od sedanjih 200.000 litrov na 150.000 litrov.

V splošnem, kot je razvidno iz načrta, bodo v Žireh hitreje napredovali ta leta kot drugod. Medtem, ko se bo narodni dohodek v okrajnem merilu dvigal letno le ja 6,1 %, bodo v Žireh dosegali skoraj dvojni učinek in zvišali vsako leto narodni dohodek 11,2 %.

Ves te postavljene naloge mislijo uresničevati skupno z vsemi organizacijami, društvi in podjetji. Veliko pap ričakujejo zlasti od občanov, ki naj bi z delom, prispevki in na drug način pomagali, da bodo postavljeni načrt še presegli.

K. M.

PO DELU PRED »ALPINO«

Ob zaključku

(Nadaljevanje s 1. str.)

prodajali svoje izdelke vsi razstavljalci. Ne bi pa se smelo več dopustiti, da na turističnem sejmu razstavi n.pr. ljubljanska tovarna koles »Rog« kolesa, ki jih je malo prej razstavila na sejmu prometnih sredstev v Ljubljani, po Gorenjskem sejmu pa jih bo morda še kje, medtem ko teh koles — vsaj trenutno — v prodaji ni dobiti. Mora se uveljaviti načelo, naj se vse, kar je razstavljeno, tudi prodaja.

Po mnenju mnogih pa so uveljavljanju takega koncepta na poti predvsem prostori. V teh prostorih, kjer je sejem sedaj, so prireditelji vezani na določen rok — na čas šolskih počitnic. Novi sejem pa bi vsekakor moral biti odprt nekoliko dlje, kot so bili sedanji. Najbolje pa bi bilo celo, če bi bila v prostorih sejma odprta stalna razstava, kakršno ima Bled-Commerce. S tem v zvezi se pojavlja tudi problem stalnega strokovnega kadra, morebitne združitve Gorenjske turistične podzveze z upravo Gorenjskega sejma itd.

Ob takem sejmu pa bi se potem lahko nanizale še posebne razstave, kakor: obrtniška, morda tudi industrijska, ribiška, lovska, fotoamaterska itd. Na teh razstavah bi obiskovalec dobil vpogled v dejavnost posameznih gospodarskih panog na Gorenjskem, hkrati bi se seznanil z lepotami naše domovine in vsakovrstnimi možnostmi počitniškega razvedrila. Take razstave bi bile dobra dopolnitev turističnega sejma. Prirejene bi bile lahko v dosedanjih sejemskih prostorih in morda tudi v prostorih nove Tekstilne šole.

Da se bo ideja o novem sejmu dokončno izkristalizirala in dobila v praksi končno podobo, bo minilo vsekakor še nekaj let. Nekaj let trdega dela. Prvi uspeh na tej poti, naj bo samo vzpodbuda organizatorjem pri njihovem delu.

S. B.

Kako uveljavljajo Zakon o delovnih razmerjih v naših kolektivih

Predpisi, življenje in delo

Ugotovitve izrednih inšpekcijskih pregledov v 98 podjetjih Gorenjske

Ko je zbor proizvajalcev pri OLO letos maja razpravljal o prekomernem zaposlovanju novih delavcev v nekaterih podjetjih, je na koncu sklenil, naj posebna inšpekcija pregleda stanje zaposlenih in potrebo po novih delavcih v naših industrijskih in drugih podjetjih.

Inšpekcije, ki so nato začele sistematično raziskovati te probleme, so se zanimale zlasti, kako poteka sklepanje in urejanje delovnih razmerij, kako poteka zaposlovanje novih delavcev in podobno, kar je letos urejeno precej drugače z Zakonom o delovnih razmerjih. Pri tem je vrsta vprašanj, ki življenjsko zanimajo delavce. Tu je vprašanje, kako podjetja zaposlujejo delavce, zakaj hkrati iz istih podjetij odhajajo že zaposleni delavci, kdo so ti delavci, ki iščejo delo, kdo so tisti, ki hodijo iz podjetja v podjetje in podobno.

Zaradi nepravilnega zaposlovanja je bilo letos, do konca junija javljeno kar 334 prekrškov v podjetjih. Mnogi so bili prijavljeni, ker niso pred tem naznanili prosta delovna mesta, ker niso javili prekinitev delovnega razmerja odhajajočih delavcev, ker so zaposlili nove delavce brez delovnih knjižic in brez zdravniškega pregleda in podobno.

PLAN PREKORAČEN ŽE V PRVEM POLLETJU!

Kot najvažnejše vprašanje, ki je sploh vzbudilo pozornost Zbora proizvajalcev in potem tudi inšpekcije, je bilo, koliko delavcev so letos znova zaposlila naša podjetja. Končna računica je pokazala tole: zaposlili so jih 3704, odšlo pa jih je v tem času 2271. Skupno število zaposlenih se je torej povečalo kar za 1433. Plan pa predvideva, naj bi se v vsem letu (v industrijskih podjetjih, kar pa je glavno) povečalo število zaposlenih le za 581 delavcev. Celoletni plan je torej visoko prekoračen že v prvem polletju!

V mnogih podjetjih so se branili z dokumentacijo, češ da niso zaposlili toliko delavcev, kot so jih zaprosili. Res je, da so jih zaprosili skupno 4327, se pravi še 533 več, kot so jih zaposlili.

Toda zaposlovanje novih delavcev pogoja mnoge komunalne težave v industrijskih središčih. Tu nastaja še večje pomanjkanje stanovanj, šol, domov in vseh drugih javnih naprav od vodovoda, kanalizacije in električnega omrežja do parkov in sprehajališč, kar je vse delovnim ljudem potrebno.

ZAKAJ VEČ DELAVCEV?

Razumljivo je, da so inšpekcije iskale pri podjetjih zlasti opravičilo, zakaj hočejo in imajo več delavcev. Pri 28 industrijskih podjetjih so to opravičili z večjo proizvodnjo. Gradbena podjetja so zaposlila večje število delavcev sedaj spomladi, ko je pričela nova gradbena sezona. Zanimivo pa je, da je 5 podjetij dokazovalo, da je to povzročil polurni odmor med delom, v dveh podjetjih pa so zaposlili nove delavce zaradi ukinitve nadurnega in nedeljskega dela. Hkrati pa so v podjetjih povedali, da bi lahko opustili 61 delovnih mest ne da bi za to trpela proizvodnja.

POLURNI ODMOR ALI »ANGLEŠKA SOBOTA«

Takih ugibanj je bilo precej preteklo zimo, ko je bilo govora o polurnem odmoru med delom. Nekateri so se namreč ogrevali za to, da bi z vsakodnevnim polurnim odmorom, ki ga zakon predpisuje, skrajšali sobotno delo, tako, da bi bili v soboto prosti že ob 11. uri, namesto ob 2. popoldne.

Kot so ugotovili, je večina delavcev v naših podjetjih imela 10 do 20-minutni odmor med delom že pred sedanjim zakonom. Sedaj je predpisan polurni odmor. Povsod so to upoštevali. Izjema med vsemi industrijskimi podjetji je samo tovarna »Plamen« v Kropi, kjer so namesto polurnega odmora med delom uvedli skrajšani delovni čas. Če pa delavci tudi pri takem sedem in polurnem delu res ne potrebujejo počitka za malico itd. in če tak način uporabe polurnega odmora doseže svoj smoter pri fizični odpornosti in razpoloženju delavcev in s tem pri večji produktivnosti, pa je seveda drugo vprašanje.

BREZ NADURNEGA DELA NE GRE

Tako so povedali v 37 podjetjih. Zakon zelo omejuje nadurno in nedeljsko delo z občutno tendenco, da se odpravi, kjer je le mogoče. Kljub temu, da so to vrsto dela omejili, ga niso nikjer popolnoma odpravili. Največ nadurnega in nedeljskega dela so inšpekcije ugotovile pri remontnih delih. Veliko tega je tudi v prometu. Drugod opravičujejo tako nadurno in nedeljsko delo s tem, da primanjkuje strokovnih delavcev, da povečajo produktivnost na sploh, da je to sezonskega, začasnega značaja itd. Večina podjetij pa je izjavila, da ni moč popolnoma odstraniti nadurnega dela, marveč da ga je treba še razširiti v prid večje produktivnosti, ozir. interesov skupnosti.

KOMISIJE ALI DIREKTORJI?

Za uveljavljanje Zakona o delovnih razmerjih bi bili potrebni razni organi delavskih svetov in upravnih odborov. Toda, kot je ugotovljeno, jih marsikje še ni. Disciplinskih komisij niso imeli (to je bilo ob pregledu, meseca junija) v 14 podjetjih. Še huje pa je to, da v štirih podjetjih ni bilo niti komisij za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij. Člani delavskih samoupravnih organov so sicer izjavili, da so to nalogo zaupali kar direktorjem, ki so že prej dobro opravljali to delo. Toda zakonu s tem ni zadoščeno, ker zahteva širše sodelovanje kolektiva v teh vprašanjih. Tudi komisij za določanje delovnih mest invalidom niso našli v 46 podjetjih. Tem pripisujejo tudi posledico, da je v vseh podjetjih Gorenjske določeno le 168 primernih delovnih mest za invalide, kar je zelo malo.

Inšpekcija ima za slabo tudi to, da je imelo do konca junija samo 6 podjetij že izdelane pravilnike o delovnih razmerjih. Prav tako neka podjetja še nimajo izdelanih pravilnikov o tehničnih in varnostnih ukrepih. Kar 11 podjetij, med katerimi so bila tudi večja (»Iskra« v Kranju, BPT v Tržiču, Železarna Jesenice, »Planika« v Kranju, »Šešir« v Škofji Loki in druga) je bilo tudi v zaostanku z analitsko oceno delovnih mest.

K. M.

V. zasedanje Delavskega sveta jeseniške železarne

Za sedem odstotkov bolje ko lani

Več kot za 14 milijard prometa v prvem polletju

V ponedeljek dopoldne je imel DS jeseniške železarne peto redno sejo. Sprejel je zaključni račun za leto 1957 s poročilom bilančne komisije, razpravljal o finančnem planu za letos, sprejel periodični obračun za prvo polletje in razpravljal še o nekaterih drugih vprašanjih.

Najvažnejša točka dnevnega reda je bila obravnava periodičnega obračuna, torej gospodarjenja v prvem polletju. Iz poročila je bilo razvidno, da je jeseniška železarna prodala za nekaj nad 14.028 milijonov dinarjev proizvodov. To pomeni za 7% več kot lani. Letošnji proizvodni stroški pa so bili višji od lanskih, zaradi objektivnih vzrokov. Ti pa so: podražitev premoga, višji proizvodni stroški pri plavžu, slabša kvaliteta koksa, sprememba razmerja vložka pri Simens-Martinovih pečeh itd. Samo zaradi spremembe vložka pri SM-pečeh je bilo letos proizvedeno jeklo za 306 milijonov dražje.

Hkrati pa so na zasedanju delavskega sveta ugotovili, da so letos tudi znižali nekatere stroške, predvsem na tistih področjih, o katerih neposredno odloča kolektiv. Zlasti so znižali stroške za reklame, potnine in reprezentanco. Za reklamo so porabili samo 7 milijonov 183 tisoč od predvidenih 27 milijonov 370 tisoč (za vse leto). Od kar je v veljavi uredba o uporabi osebnih avtomobilov, so tudi pri tem veliko prištedili. Čeprav so med tem kupili še dva osebna avtomobila, so imeli v prvem polletju 48 tisoč km manj prevoženih, kot lani v istem razdobju.

Ko so govorili o delitvi čistega dohodka (o tem je predhodno razpravljala tudi sindikalna podružnica), so upoštevali načela, da je delitev dohodka treba vskladiti z doseženimi uspehi podjetja. Skupno so ustvarili nekaj nad 1820 milijonov dinarjev čistega dohodka Od tega je DS določil 1400 milijonov za osebni dohodek. Na ta račun je kolektiv že prejel izplačanih 1178 milijonov dinarjev. Hkrati je DS sklenil oddeliti 85 milijonov v rezervni sklad, 335 milijonov pa pustil nerazdeljenih in bo o njih odločal konec leta v skladu s potrebami podjetja, komune in družbenega standarda.

Del osebnega dohodka, v višini 70% enomesečnih prejemkov, pa bo prejel kolektiv 1. septembra letos. DS je določil tudi 13,348.000 dinarjev na račun proračunskega prispevka jeseniški občini.

-k

NOVA SIMENS MARTINOVA PEČ V JESENIŠKI JEKLARNI

V sredo, 13. avgusta je v jeklarni jeseniške Železarne pričela obratovati nova SM-peč. S to pečjo se bo letna proizvodnja jeklarn dvignila skoraj za 40.000 ton jekla, s čemer bo zagotovljena surovina za javorniške valjarne.

U

Reorganizacija kmetijskih zadrug

V nedeljo je bil v Podnartu sestanek upravnih odborov kmetijskih zadrug Podnarta, Ljubnega in Dobrave ter zastopnikov OZZ, članov občinskega Sveta za kmetijstvo in zastopnikov SZDL. Na sestanku so razpravljali o združitvi gornjih treh zadrug v eno samo kmetijsko zadrugo. Dalje so zadružniki govorili tudi o novi uredbi o klanju telet (ki morajo biti stara 3 mesece). Bili so mnenja, da bo uredba slabo vplivala na preskrbo potrošnikov z mlekom, zato bi bilo nujno istočasno organizirati skupna pitališča telet, kamor bi kmetje oddajali teleta po treh tednih.

Č. R.

gorenjski obveščevalec

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov, telefon 04. Mali oglasi

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo malih oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklic 20, izgubljeno 10, ostalo 12 din od besede, naročniki imajo 20% popusta.

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je: Kranj 475.

Trgovskega pomočnika-co sprejme takoj. Trgovsko podjetje »Borovo« Kranj. Nastop službe možen tudi pozneje. 1357

Holchaker Franc, dentist Kranj, ne sprejema strank od 15. do 25. avgusta. 1358

Izgubil sem v nedeljo 10. avgusta **najlon plašč** od Šenčurja do Naklega. Poštenega najditelja naprošam naj ga proti nagradi vrne na ime Osojnik Štefan, brivec, Šenčur. 1365

Pretekli teden sem v Gregorčičevi ulici **našel ključ** od specialne ključavnice za kolo. Lastnik ga dobi v oglasnem oddelku.

Delo na usluge prešitih odej za privatne osebe sprejemamo samo do 31. avgusta 1958. Ko bomo pričeli z delom bomo obvestili v časopisih. Tovarna prešitih odej in tapetništva »Odeja« Škofja Loka. 1366

Prodajalna lobaka in šolskih potrebščin v Stražišču obvešča, da ima na zalogi večjo izbiro šolskih potrebščin po najnižjih krajevnih cenah. Cenjenim odjemalcem se vljudno priporoča. 1367

Parcelo na Bledu za leseno weekend hišico **iščem.** Ponudbe z opisom na upravo lista pod »parcela za weekend«. 1368

Prodam delno vseljivo enodružinsko kmečko hišo na Bledu. Ponudbe na upravo lista pod »Bled 500«.

Eno- ali dvosobno stanovanje ob progi Jesenice—Radovljica ali Jesenice—Bohinjska Bistrica **išče** tričlanska delavska družina. Ponudbe z opisom na upravo lista pod »družinsko stanovanje«. 1370

Pozor! Hiša s polnim vrtom sadja 800 m² na lepem in prometnem kraju, blizu Kranja **naprodaj.** Cena 550.000 din. Naslov v oglasnem oddelku. 1371

Prodam vzidljiv štedilnik — levi, na 2 plošči in bakren kotliček v dobrem stanju. Štirnova 13, Primskovo, Zadnikar. 1372

Prodam nov namizni vzidljiv rje prost štedilnik. Naslov v oglasnem oddelku. 1373

Prodam zazidljivo njivo 5000 kvadratnih metrov Kokrica — Rupa — Kranj. Kopač, Kokrica 24, Kranj. 1374

Upokojenka z znanjem nemščine išče honorarno zaposlitev. Ponudbe poslati na oglasni oddelek pod »upokojenka«. 1375

Trgovsko podjetje »Storžič« Kokrica **sprejme vajenko** za prodajalno v Britofu. 1376

Sprejmem v uk učenca-ko. Manufaktura, konfekcija »Pri Kranjcu«, Kranj. 1377

Zamenjam dvosobno stanovanje v centru Tržiča za enako v Kranju ali okolici. Naslov v oglasnem oddelku. 1378

Obžalujem besedo, ki sem jo izrekel vpričo tov. miličnika iz Cerkelj na Gor. FS. 1379

Prodam moško kolo »Vesta«. Zlatnarjeva 10 (Stražišče) Kranj. 1355

VAJENCE sprejmemo v uk v mehanično, avtomehanično, ključavničarsko, kleparsko in vodovodno instalatersko stroko. Zaposlimo tudi več kleparjev in vodovodnih instalaterjev. Plača po tarifnem pravilniku. Obrtno kovinsko podjetje Škofja Loka.

Zgubila sem modro jopico od vrtnarije Lap do Kokrice. Poštenega najditelja prosim, da jo vrne v oglasni oddelek.

Prodam kravo po petem teletu, 5 mesecev brejo. Hotemaže 12.

Gozdno parcelo 48 arov v bližini Šk. Loke, pripravno za nabavo stelje, **prodam za nizko ceno.** Finžgar, Sp. trg 25, Škofja Loka.

Prodam klavir v dobrem stanju. Naslov v oglasnem oddelku.

Prodam motorno kolo Saks 98 ccm. Naslov v oglasnem odd.

Prodam radio aparat Lorenc 8 cevni, igra na baterije. Cena po dogovoru. Jurajevčič Jože, Mlaka 12, Kranj.

Kupim harmoniko 5 vrstno, kromatično, vsaj na 2 registra. Naslov v oglasnem oddelku.

Brivskega vajenca sprejmem takoj. Janžekovič, brivec, Delavska 20, Kranj.

Takoj sprejmem vajenca za soboslikarsko in pleskarsko obrt, dobrega risarja — Kotnik Zdravko, Mojstrana 38.

Oddam sobo 2 moškima študentoma za 1 leto. Naslov v ogl. oddelku.

Akvaristi pozor! V ponedeljek 25. VIII. ob 17. uri bo v restavraciji »Jelen« ustanovni občni zbor našega društva. Vsi akvaristi in oni, ki se za to navdušujete, pridite sigurno. — Pripravljalni odbor.

Zamenjam 550 kom. emona opeke za zidake in kljukce. Naslov v oglasnem oddelku.

KINO

»STORŽIČ«, Kranj: 15. in 16. avgusta franc. film »OČKA, MAMICA, MOJA ŽENA IN JAZ« ob 18. in 20.15 uri. 17. avgusta ob 10. uri amer. film »DEMONSKA ŽENA«, ob 15. uri amer. barv. film »ONA JE VEDELA KAJ HOČE«, ob 17. in 19. uri francoski film »OČKA, MAMICA, MOJA ŽENA IN JAZ« — zadnjič, ob 21. uri amer. barvni film »ŽENA Z NEAPELJSKIH ULIC«.

»PARTIZAN«, Kranj: 15. avgusta amer. film »DEMONSKA ŽENA« — zadnjič. 16. in 17. avgusta premiera avstrijskega barv. filma »MOZART« — ob 20. uri.

»TRIGLAV«, Primskovo: 16. in 17. avgusta amer. barv. film ŽENA Z NEAPELJSKIH ULIC« — predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 17.30 uri.

»SVOBODA«, Stražišče: 16. avgusta ob 20. uri amer. barvni film »ONA JE VEDELA KAJ HOČE«, 17. avgusta ob 16. uri amer. barv. film »ŽENA Z NEAPELJSKIH ULIC«, ob 18. in 20. uri amer. film »DEMONSKA ŽENA«.

NAKLO: 16. avgusta ob 20. uri amer. film »DEMONSKA ŽENA, 17. avgusta ob 16. uri avstrijski barv. film »MOZART«, ob 18. in 20. uri amer. barvni film »ONA JE VEDELA KAJ HOČE«.

»KRVAVC«, Cerklje: 16. in 17. avgusta franc. film »HEROJI SO UTRUJENI«. Predstave v soboto ob 20.30 uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

»SORA«, Škofja Loka: 15. do 17. avgusta amer. barv. film »DVA TEDNA LJUBEZNI«.

»RADIO«, Jesenice: 16. avgusta ob 18. in 20. uri amer. barv. cinem. film »PRIŠEL JE IZ LARAMIE«. 17. avgusta ob 10. uri dopoldan matineja mladinskega filma, ob 16. uri predvajamo samo v primeru slabega vremena, ob 18. in 20. uri amer. barv. cinem. film »PRIŠEL JE IZ LARAMIE«. 18. avgusta ob 18. in 20. uri amer. barvni cinem. film »PRIŠEL JE IZ LARAMIE«.

»PLAVŽ«, Jesenice: 16. in 17. avgusta amer. barv. film »NEVŠEČNOSTI S HARRYJEM« predstave v soboto in nedeljo ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 10.30 uri matineja mladinskega filma, ob 16. uri popoldan predvajamo samo v primreu slabega vremena. 18. avgusta zaprto.

ŽIROVNICA: 16. in 17. avgusta amer. barvni film »SKRIVNOSTNO MOČVIRJE« — predstave v soboto ob 20.30 uri, v nedeljo ob 17. in 20. uri.

DOVJE: 16. in 17. avgusta ruski barv. film »VESELA ZGODBA VOJ. BROVKINA« — predstave v soboto in nedeljo ob 20. uri.

BLED: 15. in 16. avgusta amer. film »DOBRA ZEMLJA«, 17. in 18. avgusta ital. barv. film »GIUSEPPE VERDI«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20.30 uri, ob nedeljah pa ob 15., 18. in 20.30 uri ter matineja ob 10. uri.

RADOVLJICA: 15. in 16. ob 20. uri ter 17. avgusta ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni film »MAŠČEVALEC IZ DALASA«.

LJUBNO: 16. do 17. avg. amer. barvni film »BRODWAYSKA USPAVANKA«, v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 18. uri.

Se želite izučiti poklica?

V kranjskem okraju je precej učnih mest še nezasedenih

Posredovalnica za delo OLO Kranj in Obrtna zbornica okraja Kranj sporočata, da so v okraju še prosta učna mesta v obrtnih delavnicah sledečih obrtnih strok:

Kovači: Bled — 1, Bohinj — 1, Kranj — 2, Radovljica — 2, Cerklje — 2, Škofja Loka — 2, Žiri — 1, Gorenja vas — 1, Železniki — 1.

Kleparji: Bled — 1, Jesenice — 2, Kranj — 4, Radovljica — 1, Škofja Loka — 2, Tržič — 1.

Vodovod. instalaterji: Kranj — 2, Škofja Loka — 1.

Izdelov. cem. izdelkov: Radovljica — 1, Škofja Loka — 1.

Kamnoseki: Kranj — 3.

Krovci: Kranj — 2.

Pečarji: Kranj — 2, Radovljica — 3, Tržič — 1.

Tesarji: Bled — 4, Bohinj — 1, Jesenice — 1, Kranj — 2, Radovljica — 1, Škofja Loka — 2, Tržič — 2.

Zidarji: Bled — 2, Jesenice — 2, Bohinj — 2, Tržič — 2.

Steklarji: Bled — 1, Kranj — 2.

Kolarji: Bled — 1, Radovljica — 1, Tržič — 1.

Lesostrugarji: Jesenice — 3.

Sodarji: Kranj — 1.

Pletarji: Radovljica — 1.

Sedlarji: Cerklje — 1, Kranj — 1.

Čevljarji: Bohinj — 1, Kranj — 2, Škofja Loka — 6.

Mesarji: Bled — 2, Jesenice — 3, Bohinj — 1, Cerklje — 1, Radovljica — 3, Škofja Loka — 5, Tržič — 1.

Peki: Bled — 1, Jesenice — 4, Kranj — 2, Cerklje — 1, Radovljica — 1, Škofja Loka — 1, Žiri — 1, Tržič — 1.

Slaščičarji: Kranj — 2, Radovljica — 2, Škofja Loka — 1.

Sirarji: Bohinj — 1.

Dežnikarji: Jesenice — 1.

Vrvarji: Kranj — 1.

Barvarji: Radovljica — 1.

Mlinarji: Radovljica — 1.

Tapetniki: Bohinj — 1, Radovljica — 2, Jesenice — 1, Kranj — 1.

Dimnikarji: Škofja Loka — 2, Jesenice — 3, Žiri — 1, Tržič — 2.

Tisti, ki se zanimajo za uk v kakšni od navedenih strok, naj se obrnejo na pristojne občinske posredovalnice za delo, kjer bodo dobili podrobna pojasnila o navedenih učnih mestih.

Posredovalnica za delo OLO in Obrtna zbornica okraja Kranj

»Komisija za štipendije pri Obč. LO Cerklje na Gorenjskem razpisuje naslednje

ŠTIPENDIJE:

1 za študij na Ekonomski fakulteti,
1 za študij na Višji upravni šoli,
1 za študij na Ekonomski srednji šoli,
1 za študij na Srednji šoli za medicinske sestre,
1 za študij na Dvoletni administrativni šoli.

Prednost pri razpisu imajo otroci padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja ter prosilci višjih letnikov. Višina štipendije znaša do 6000 oziroma do 8000 din, upoštevajoč vrsto in letnik šole.

Prosilci morajo vložiti prošnje pri Obč. LO Cerklje in jih kolekovati z 180 din državne takse ter 90 din občinske takse (v gotovini). Prošnjam je priložiti:

1. življenjepis, 2. zadnje šolsko spričevalo in potrdilo o vpisu v šolo, 3. potrdilo o imovinskem stanju prosilca in staršev, 4. potrdilo delodajalca v katerem sta starša zaposlena glede višine plače in otroškega dodatka, 5. mnenje študentske oziroma mladinske organizacije in SZDL. Otroci padlih borcev morajo predložiti potrdilo ZB. Vsako prilogo v kolikor ni samostojno taksirana, je kolekovati z 25 din državne takse.

Rok za vlaganje prošenj je do 25. avgusta 1958.

Občinski LO Cerklje
Komisija za štipendije

CENJENI KINOOBISKOVALCI!

NOVOST! S 1. septembrom bodo naši kinematografi Storžič, Svoboda in Triglav omogočili tudi rezervacijo vstopnic.

Obiskovalci bodo lahko rezervirali vstopnice tudi telefonično. V dopoldanskih urah se poslužujte telefonske številke 120 za vse kinematografe, v popoldanskih urah pa naslednjih telefonskih številk: Storžič tel. št. 120, Triglav 375 in Svoboda 413.

Vsak kinoobiskovalec, ki je vstopnico rezerviral, mora navesti točen naslov, kajti po rezervaciji je dolžan vstopnico odkupiti. Vstopnice je dvigniti najpozneje 15 minut pred pričetkom kinopredstave.

Rezervacija vstopnice velja 10 dinarjev. Rezervacija se nanaša na dan, ko predvajamo film, izjema je sobota, ko bo moč rezervirati vstopnice tudi za nedeljo.

IN ŠE ENA NOVOST!

Od 30. avgusta dalje bodo v spored kinopredstav kina Storžič uvedena sobotna predpremierska predvajanja filmov ob 22. uri.

Kino-obrati

DIJAŠKI DOM V KRANJU

bo na javni dražbi dne 20. 8. 1958 ob 10. uri dopoldne prodal **276 kvadratnih metrov obsegajoč zidan provizorij** na Zlatem polju, Kidričeva 4, ki je služil v stanovanjske namene.

Prodaja se kompletna stavba, kakor stoji, z izklicno ceno **1,000.000 dinarjev.**

Stavba se prodaja pod pogojem, da jo kupec podere in odpelje najkasneje do 15. 9. 1958.

Pravico do dražitve ima vsakdo, ki pred licitacijo položi varščino 20.000 din in ki dokaže, da je zmožen plačila celotne kupnine.

Zidno opeko iz Vojvodine po din 8,90 in Hrvatske din 9,60. Bobrovec iz Slovenije po din 14,14, cement PC-15, Z-250 à 9,60 din, PC 350 à 11,11 din, iz Istre PC 250 po din 11,90, iz Slovenije. Betonsko železo od 5,5 mm dalje posreduje kmetijskim zadrugam in ostalim podjetjem Agencija Slovenija, trg. posredovanje, Ljubljana, Kotnikova ul. 16, telefon 30-685 in 30-194.

OBVESTILO

POTROŠNIKE, KI SO IZPOLNILI ANKETNE LISTKE OB PRILIKI TEKMOVANJA IZLOŽBENIH ARANŽERJEV LRS V KRANJU OBVEŠČAMO, da so bile za nagrade izžrebane številke 162, 684 in 1653.

Kdor poseduje kupon anketnega lista, ki ima katero izmed teh številk, naj se javi v tajništvu Trgovinske zbornice v Kranju, Prešernova ulica 11/II, da sprejme eno izmed razpisanih daril. Darilo je prevzeti najkasneje do 1. septembra t. l.

Trgovinska zbornica Kranj

RAZPIS

Komisija za podeljevanje štipendij pri občinskem ljudskem odboru Jesenice razpisuje na podlagi 7. člena temeljnega zakona o štipendijah (Uradni list FLRJ, št. 32-349/55) naslednje štipendije za šolsko leto 1958/59

1 NA PRAVNI FAKULTETI
1 NA EKONOMSKI FAKULTETI
1 NA ŠOLI ZA SOCIALNE DELAVCE

K prošnji, taksirani z din 180.— državne in 90.— občinske takse, ki jo je vložiti do 25. avgusta 1958 na Občinski ljudski odbor Jesenice, je priložiti:

a) kratek življenjepis,
b) potrdilo o vpisu na šolo oziroma potrdilo o že opravljenih izpitih,
c) potrdilo o imovinskem stanju prosilca in staršev,
d) potrdilo podjetja o zaslužku staršev in o prejemu otroških doklad,
e) potrdilo oziroma priporočilo študentske organizacije ali organizacije SZDL.

Zaradi nujnih potreb kadra bomo sprejemali le prošnje prosilcev zadnjih letnikov .

Komisija za štipendije

gorenjske bodice

● Jedetana — toliko bodic sem v zadnjih dneh napaberkoval, da mi bo zdaj zdaj razneslo mojo popotno malho. Hudo navskriž mi gre, ko ne vem, česa bi se najprej lotil. No, nič ne de — bom kar po vrsti začel. Kar mi bo pa ostalo, bom pa nasolil v slabih časih, se pravi, tedaj, ko bodo ljudje jenjali grešiti . . .

● Med vsemi obrobnimi stvarmi, ki so spremljale Gorenjski sejem, je bilo nagradno streljanje za koštrunа najbolj razburljivo. Matiček, ko bi slišali, kako so od jutra do večera »pokale« tiste zračne puške. Na las tako je bilo kot na fronti. Puške so pokale, koštrun pa, ki je stal privezan ob strelišču, se je pa režal. Prav zagotovo je vedel, da s tistimi puškami, ki imajo to čedno lastnost, da nesejo okrog ogla, strelci ne bodo kaj prida škode napravili. Navsezadnje se je pa nekomu le utrapalo, da je tisto tarčo na pravih koncih preluknjal. Bojda je bil to človek, ki ni še nikoli v življenju držal v rokah puške. Menim, da bi bilo prav, da bi takšno nagradno streljanje, če bi se še kdaj primerilo, opravili s puškami, ki nosijo naravnost.

● Ondan, ko je sonce še bolj darežljivo razsipavalo svoje blagodejne žarke, sem se proti večeru sprehodil po kranjskem kopališču v Strahečí dolini. V velikem bazenu sem našel le dva plavalca kranjskega »Triglava«, ki sta marljivo trenirala, v malem bazenu pa zajetno žabo, ki ni kazala nobenih znakov življenja več. Prav čudno se mi je zdelo, kako da je žaba poginila, pa mi je dejal moj spremljevalec: »Kaj ne bi crknila, ko je pa revica padla v tako mlakužo!«

● No, če že govorimo o kopališčih, ne bo napak, če spregovorim tudi o jeseniškem kopališču. Pravzaprav sem v stiski, če smem tisti bazen, ki meri vsega 8 krat 5 metrov, sploh imenovati kopališče. Če nimajo boljšega, pa naj ostane pri tem. Tistikrat, ko sem si to kopališče v Ukovi ogledal, sem se močno čudil, kako da v tako velikem mestu s še večjo industrijo, niso uspeli do danes zgraditi kopališča, ki bi ustrezalo jeseniškim razmeram.

Dokler Jesenice ne bodo dobile novega kopališča, kar bo menda še dolgo trajalo, bi pa morda kazalo otroškemu živžavu v bazenu stopiti malce na prste. Navsezadnje morajo kdaj pa kdaj tudi odrasli kopalci priti na vrsto.

● No, če smo že na Jesenicah, pa še o prodaji vozovnic na tamošnji železniški postaji. — Ko sem zadnjič kupoval pri blagajniškem okencu vozovnico, sem moral blagajničarko, ki je ta čas z nekom v nedogled klepetala, tako dolgo čakati, da se mi je od samega čakanja skorajda zanohtalo. Razburil sem se, ljudje so me pa potolažili, češ da tudi pri drugih okencih pogosto ni drugače.

● Podobno je tudi na blagajni železniške postaje Lesce. Razlika je le v tem, da tamošnji uslužbenec ne klepeče, temveč je z drugimi opravili tako zaposlen, da do prodaje vozovnic skorajda ne pride. Možakar zares ni prav nič kriv, potniki morajo pa le čakati. Prav bi bilo, če bi dali temu, z delom preobremenjenemu uslužbencu, nekoga za pomoč!

● Glejte, pravkar sem izbrskal iz torbe nekaj, kar sem hotel že zadnjič povedati! Namreč to, da je propaganda za občinski praznik na Jesenicah hudo šepala. — Prireditve v počastitev praznika sploh niso bile objavljene z ustreznimi plakati, pa tudi sicer je bilo vzdušje mlačno . . .

● Tistega dogodka, ki mi je na spodnjem delu suknjiča navrtal precejšnjo luknjo, pa le ne smem zamolčati. V soboto, 2. avgusta, se je zgodilo. Z večernim vlakom sem se pricijazil z Jesenic v Kranj. Ker me je hudo žejalo, sem skočil v buffet na postaji in naročil malinovec. Ko sem se pozneje odpravil proti izhodnim vratom, so bila ta že zaprta. Zaloputnili so jih medtem ,ko sem se nacejal z malinovcem. Ko sem staknil železničarja, ki ima na skrbi izpuščanje potnikov s postaje, ta o kakršnemkoli odpiranju vrat ni hotel ničesar slišati.

»Madonca,« sem vzrojil. »Kaj menite, da bom čakal do naslednjega vlaka? Izpustite me ven — pa basta!«

Vse skupaj ni nič pomagalo. Na koncu me je pa vse tako ujezilo, da sem pozabil na svoja častitljiva leta in ugled ter se pognal čez ograjo. Takrat je pa reklo: »Rsk!« in že sem imel v suknjiču čedno luknjo.

Odsihmal se sprehajam (zlasti pred Marjano) z rokama na hrbtu, čeprav pravijo, da to ni dostojno.

Vas pozdravlja Vaš

BODIČAR!

O delu kranjske Svobode in Prešernovega gledališča

S smotrnim vodstvom

utreti tista pota, ki vodijo do prave podobe kulturno-prosvetnega izobraževanja

Ker smo tik pred novo sezono, bi morda kazalo, spregovoriti tudi o DPD »Svoboda« Kranj center in o njenih uspehih in neuspehih v preteklem letu.

Podoba je, česar se menda zaveda tudi upravni odbor »Svobode«, da je bila dramska sekcija med vsemi sekcijami najmanj uspešna.

Odveč bi bilo pisati o živahni dejavnosti in doseženih uspehih moškega, ženskega in mešanega pevskega zbora »France Prešeren« in o godbi na pihala. Nič manjših uspehov nista zabeležili izobraževalna sekcija s svojimi četrtkovimi predavanji in z jezikovnimi tečaji ter baletna sekcija z odlično uspelim baletnim nastopom ob zaključku sezone. Seveda pa ne kaže te površne ocene jemati kot edinozveličavno merilo, ki ne bi dovoljevalo še večjih uspehov. — V mislih imam predvsem delo izobraževalne sekcije; polje izobraževanja je še vedno ledina, v katero so vrezane šele prve brazde.

Ker sem že uvodoma spregovoril o gledališčih, se bom poslej omejil le na delo tukajšnje dramske sekcije. K temu me sili predvsem dejstvo, da je bilo tej dramski sekciji zaupano kulturno poslanstvo, ki ga je preteklo sezono, se pravi do ukinitve, opravljalo poklicno gledališče.

Vodilna misel, s katero je začela dramska sekcija pod čisto novimi, vendar ugodnejšimi pogoji opravljati svoje poslanstvo, se je glasila približno takole: »Funkcijo poklicnega gledališča naj opravlja poslej amaterska igralska skupina, kar bo ceneje, hkrati pa bo dosežena v kulturno-prosvetnem delu večja množičnost.« Po enem letu ugibanj o uspešnosti amaterske dejavnosti pa smo prišli na čisto: breme kulturnega poslanstva poklicnega gledališča, ki smo ga naprtili šibkim ramam ne najboljšega amaterskega gledališča, je bilo pretežko. Posledice so jasne: sledil je predvsem občuten padec kvantitete in kvalitete gledaliških predstav.

Oglejmo si torej realizirani repertoar dramske sekcije v minuli sezoni. — Uprizorjena so bila štiri dela, in sicer: Wolfova drama »Kotorski mornarji«, dalje Gorinškova otroška igra »Otroška kapica«, S. Olivera komedija »Čudovite pustolovščine« in ob zaključku sezone opereta Radovana Gobca »Planinska roža«.

Še jasnejšo podobo pa nam bo posredovala primerjava dejavnosti dramske sekcije z dejavnostjo Prešernovega gledališča v zadnji sezoni:

	DPD Svoboda Kranj	PG Kranj
premier	4	11
predstav	35	188
obisk	9.168	47.656
gostovanja	—	52

Občutne razlike v primerjavi številk so docela razumljive in opravičljive. Amaterska dramska sekcija, pa naj bo še tako marljiva, ne bo mogla nikdar tekmovati s poklicnim gledališčem niti po kvantiteti, da o kvaliteti uprizoritev ne govorim.

To pa še vedno ne sme biti opravičilo, ki bi zmanjševalo krivdo za razne neuspehe in pomanjkljivosti, ki so spremljale delo dramske sekcije kranjske »Svobode«. Doseženi uspehi niso posebno zavidljivi, kar gre predvsem na rovaš nepripravljenosti, s katero so kljub idealnim delovnim pogojem začeli preteklo sezono.

Prva pomanjkljivost je bila predvsem v tem, da sekcija ni imela dovolj spretnega in agilnega vodstva. Temu so se pridružile še nekatere specifične težave in nerodnosti, ki so že od vsega začetka pogojene z delom naših igralcev-amaterjev. Semkaj sodi predvsem nedisciplinirano nekaterih članov igralskega kolektiva, ki je napore že tako krhke igralske garniture bolj ali manj demobilizirala.

Z igralskim ansamblom, čeprav je štel okrog 70 ljudi (s številkami se ne kaže ponašati!) je vsako resno delo onemogočeno. Čas je, da se sprijaznimo z mislijo: z dvigom množičnosti pada v danih pogojih tudi kvaliteta! O tem bi vsekakor kazalo razmisliti v prihodnji sezoni. Eno je jasno. Vsi igralci, dobri in slabi, ne morejo hkrati sodelovati pri vseh predstavah, ne da bi bila ogrožena kvaliteta uprizoritve.

Ne bo napak, če se ob zaključku tega zapiska lotimo še dela Prešernovega gledališča, ki je po odpustitvi poklicnega ansambla še ostalo. Uprava gledališča je z organiziranjem gostovanj tujih poklicnih in amaterskih gledališč skušala zapolniti vrzeli, ki jih je puščalo delo dramske sekcije.

To pa ji vedno ni povsem uspelo. Predvsem je, kaže, dopustila Svobodi-center določen monopol na svojih deskah. Od drugih dramskih skupin v okraju so gostovali v Prešernovem gledališču le stražiški gledališčniki.

V prihodnje bo treba bolj na stežaj odpreti vrata vsem dramskim skupinam z Gorenjske in iz vse Slovenije. Ob gledališču pa bo verjetno potrebno razen tehničnega kadra, ostvariti vodstveni (režiserski) in morda celo manjši igralski kolektiv, ki naj bi tvoril jedro gledališke dejavnosti te ustanove. Samo tako bo Prešernovo gledališče lahko dajalo vzpodbudo dramski dejavnosti na Gorenjskem, predvsem pa v Kranju saj je bila v pretekli sezoni gledališka dejavnost vseh kranjskih Svobod dokaj pičla.

Vseh 15 gostovanj, ki jih je pripravila uprava PG (mišljena je le dramatika) je zabeležilo 68 predstav s 17.692 obiskovalci. — Do sem je vse v redu. Brž ko pa začnemo razmišljati o gostovanjih nekaterih skupinic, ki so se predstavile kranjskemu občinstvu z vsebinsko plehkimi in banalnimi veselimi ter nekakšnimi slabo naštudiranimi večeri narodnih pesmi, prihajamo v navskrižje s smotri, katerim je namenjen, če se hočem izraziti bolj poetično, v Talijin hram. — Prav gotovo nisem edini, ki je grajal nastop varietejske skupine v kranjski gledališki hiši. V novi sezoni bodimo torej pri izbiri gostov, ki jim odpiramo vrata na oder, bolj kritični.

Ob upoštevanju letošnjih izkušenj in spodrsljajev, ki so spremljali delo sekcije in Prešernovega gledališča, ne bo težko ob smotrnem vodstvu utreti bodočemu delu tista pota, ki vodijo do prave podobe kulturno-prosvetnega izobraževanja.

S. Š.

z razstave gorenjskih slikarjev-amaterjev v Kranju
LJUBO ZUPANČIČ: NOČNI LOKAL (akvarel)

filmi, ki jih gledamo

DEMONSKA ŽENA

Kljub temu, da naslov filma in ime glavne igralke precej obetata, film repertoarja naših kinematografov ne bo posebno požlahtnil. Glavni spodrsljaj filma je mestoma v zelo šibkem scenariju in nepreprečljivi ter posiljeni zgodbi, kar rešujeta predvsem odlična igra Joane Crawford in dinamika dogajanja. Brez zadrege lahko trdimo, da filma niso posneli zaradi zgodbe, temveč zaradi Crawfordove.

Film je v režiji Ronalda McDougala, ki je napisal tudi scenarij, posnela ameriška filmska družba »Columbia«. V vidnejših vlogah nastopajo še: Barry Sullivan, Betsy Palmer in John Ireland.

MOJIH ŠEST KAZNJENCEV je ameriški kriminalni film po romanu D. P. Wilsona, čigar glavna odlika je dokaj nenavadna, vsekakor pa izvirna zasnova zgodbe. Na filmski trak so posneli zgodbo o psihologu, ki skuša s človekoljubnostjo, zaupanjem in z vero v človeka prevzgajati kaznjence v zloglasni ameriški kaznilnici Sing-Sing ni jim pokazati, da pozna življenje tudi druge, vsekakor lepše poti od tistih, po katerih so krenili. Druga odlika filma je osupljiva prepričljivost in duhovitost brez za lase privlečenih razmišljanj o psihologiji človeka — v našem primeru kaznjencev. Film je netendenciozen, v zapletih jasen, pripoved je temperamentna in brez grobosti, ki bi se jih z ozirom na zgodbo lahko nadejali. Pronicanje v sociološko problematiko ne učinkuje pridigarsko niti nezanimivo.

Zanimivo pa utegne biti tudi to, da režiser Hugo Fregonese to pot ni segel po renomiranih igralcih, temveč tolmačijo like bolj ali manj neznani igralci. Prav zategadelj tudi njihovih imen ne kaže naštevati. Ne bo napak, če pripišem, da je bilo do realizacije tega filma tudi režiserjevo ime v filmskem svetu neznano. S tem filmom, kjer lahko v polni meri zaposli svojo iznajdljivost in temperamenten režijski talent, se je njegovo ime povzpelo na lestvico uspešnih filmskih ustvarjalcev. aa

NOVA GLEDALIŠKA SEZONA PRED DURMI

Zakaj ni režiserjev?

Razmišljanje o amaterski gledališki dejavnosti

V poletnih mesecih le malokdo razmišlja o novi gledališki sezoni, ki bo zdaj zdaj pred vrati. Od vseh panog prosvetne amaterske dejavnosti čaka največ skrbi dramske sekcije in gledališke družine. Naj bo torej namen tega članka še pred začetkom sezone osvetliti nekaj teh problemov, ki so postali akutni pojav v našem amaterskem gledališkem delu in ki jih kljub dobri volji najrazličnejših forumov in požrtvovalnih posameznikov sicer iz sezone v sezono rešujemo, vendar nikoli ne rešimo.

Zatrdno ne drži jadikovanje nekaterih, da je gledališko amaterstvo pri nas na rakovi poti. Festival amaterskih gledaliških družin v Velenju konec junija je bil v resnici veliko doživetje, ki priča o kvalitetni rasti in moči gledališkega amaterstva pri nas. Odprl je celo vrsto pobud in svetlih perspektiv. Na žalost na tem festivalu ni sodelovala nobena gledališka družina z Gorenjske, ki je v slovenskem merilu eno najizrazitejših »teatrsko dejavnih območij«. To nerazumljivo dejstvo, ne glede na konkretne vzroke, ima morda deloma svoje korenine prav v problemih, ki se z njimi vsakodnevno srečujejo naše igralske družine. Eden teh je pomanjkanje režiserjev, ali točneje: starejši režiserji počasi odlagajo svoje delo, mlajših ljudi, ki bi bili voljni in sposobni prijeti za delo, pa ni, ali pa so zelo redki. Da bi ta pojav omilili in zadostili potrebam po režiserjih, prirejajo občinski in okrajni sveti Svobod vse do Zveze Svobod in prosvetnih društev v Ljubljani najrazličnejše režiserske tečaje. Toda odziv na te tečaje je dokaj pičel; še več — skrbno pripravljen in kvaliteten režiserski tečaj v republiškem merilu je morala Zveza Svobod v Ljubljani zaradi premajhnega števila prijav preložiti na jesen.

Kje so vzroki za to? Se mlada generacija res ne zanima za kulturno-prosvetno izobraževanje, ali točneje — za amatersko gledališko udejstvovanje? Tega bi si ne upal trditi. Vzroki za nezanimanje so v pogojih dela in zmogljivostih, ki jih premorejo odri naših »Svobod« in prosvetnih društev. Nagel razvoj, vzporedno z vsemi drugimi panogami družbene dejavnosti, je tudi v našem amaterskem gledališkem udejstvovanju postavil višje formalne kvalitetne zahteve in že skoraj izrinil pojem priložnostnega in čitalniškega diletantizma, ne samo pri gledaliških amaterjih, temveč tudi pri občinstvu. Vplivi dovršenosti filma, vpliv poklicnih in močnejših amaterskih gledaliških družin ni ostal brez posledic. Občinstvo si želi in zahteva, če ne zavestno, pa podzavestno, tudi na domačem odru gledati vsaj kolikor toliko dovršeno izvedbo dramskega dela. In če svojim igralcem velikodušno odpušča nerodnosti v kretnji in govoru — saj ve, da niso umetniki — ne more s še tako veliko mero iluzije in razumevanja odpustiti dejstva, da so na odru kulise, ki jih poznajo še iz časov, ko so igrali še stari starši, da je oblečen vsak po svojih možnostih, da je ta ali oni igralec z barvami in črtami na obrazu smešen, pa naj si še tako prizadeva zaigrati resnega moža in, da je sumljivo utripanje že tako pičle luči znak stalne nevarnosti, da se prej ali slej vse skupaj konča v temi. Kako je ob takih dejstvih šele igralcu, ve samo tisti, ki je to sam izkusil. Ves trud in požrtvovalnost igralske družine z nesrečnim režiserjem na čelu se porazgubi ob vseh tistih pomanjkljivostih, ki jih ugledajo gledalci, še preden pride igralec na oder.

Teatru pravimo pri nas gledališče, zato ne smemo pozabiti, da pridejo ljudje v teater predvsem gledat! Igralski družini, ki jo pogosto spremljajo taki spodrsljaji, tudi ob največjem navdušenju prej ali slej poide veselje, ki ga vedno bolj upadajoči obisk publike še bolj zagreni.

In že smo trčili ob drug problem našega amaterskega gledališkega dela. Že preprost račun pove, da lahko samo tri najskromneje opremljene premiere v precejšnji meri izčrpajo društveno blagajno, z minimalno vstopnino od predstav pa je treba kriti stroške tantiem, izposojnine in vrsto nepredvidenih stroškov, tako, da bore malo ostane. Naše »Svobode« prav gotovo še niso izkoristile vseh možnosti, da bi tudi same prišle do finančnih sredstev; večji viri sredstev, ki jih nudi družba, pa so stvar bodočnosti in seveda tudi razumevanja in agilnosti posameznikov.

Kako pereč problem je to v resnici, pove že bežen vpogled na odre v območju bivšega radovljiškega okraja. Le redko kje brezhibno deluje zastor, oder ni opremljen z zadostnimi zavesami, le redko kje imajo vsaj zadovoljivo število svetlobnih teles, da o električnih napravah, ki ponavadi sestoje le iz nekaj sumljivo povezanih žic, sploh ne govorimo.

K tem še pridenemo, da je mnogo odrov, ki so last bodisi zadrug ali TVD »Partizan«, kar včasih ne samo otežkoča, temveč docela onemogoča delo igralske družine. V takih dvoranah so pogosto še redne filmske predstave (Dovje, Kranjska gora, Ljubno, Javornik), ki zaradi svojega rentabilnostnega računa ne poznajo razumevanja za ubogo nerentabilno gledališko kulturo. Ponekod so sicer ta problem za posamezne uprizoritve za silo uredili s primernimi pogodbami, toda problem vaj in tehničnih priprav s tem še ni rešen. Po vsem tem ni težko ugotoviti, da stanje naših odrov ni ravno zavidljivo in da je prav v tem stanju marsikje iskati vzrokov za pomanjkanje režiserjev. Res je, da to povsod ne velja. Do kam pripelje tudi prevelik oder, je lep primer Kropa. Zaradi preobsežnosti odrskih površin nimajo zadosti zaves, ki bi zakrile odrsko goloto, scena za tako velik oder pa terja izdatke, ki jih dramska družina ne zmore. Nekdaj agilni in znani gledališki amaterji v Kropi spijo spanje pravičnega in se tolažijo z mislijo, da ni režiserja.

Razumljivo je, da vseh teh problemov ni moč rešiti čez noč. Toda računati je treba z njimi in jih postopoma reševati.

-ac-

Beseda, dve o pevcih z Javornika

30-članski moški pevski zbor DPD »Svoboda« Javornik, ki ga že dlje časa uspešno vodi zborovodja Polde Mejač, sodi nedvomno med najboljše pevske zbore jeseniške občine. O živahni dejavnosti zbora od 1945. leta dalje, bi lahko marsikaj zapisali, vendar naj zadošča ugotovitev, da sodeluje ta vokalni ansambel na vseh proslavah in podobnih prireditvah v domačem okolišu, razen tega pa se je udeležil tudi obeh revij vokalnih ansamblov na Jesenicah in v Kranju. Zbor se vsako leto odpravi tudi v Trbovlje, kjer obišče tamkajšnji pevski zbor Svoboda I., nato pa trboveljski pevci obiščejo pevce z Javornika. Seveda sta obiska prvega in drugega ansambla povezana s pevskima koncertoma.

S.

družinski pomenki

„Boš pupcala?"

»MAMA, ZEJNA,« JE SILILA vame mala Alenka, ko sva se vračali s trga. Sonce je močno pripekalo in tudi meni se je zahotelo nekaj osvežujočega. S hčerko sva zavili v slaščičarno. Kljub dopoldanskim uram je bila polna obiskovalcev. Med njimi so seveda prevladovale gospodinje.

Od mizice v kotu sta se pravkar dvignila dva gosta. Sedla sva na njune prostore poleg moje znanke z deklico Alenkinih let.

»Kaj boš pupcala?« sem vprašala hčerko.

Zaželela si je malinovca, potem pa je prosila še za smetano. Naročila sem jo obema deklicama.

Z znanko sva se medtem zapletli v pogovor, deklici pa sta se zabavali po svoje. Obedve sta se z užitkom lotili smetane.

»Lepo papaj!« sem opozorila Alenko, ki si je že pri prvi žlici zamazala obleko.

»Zdi se mi, da ne delaš prav, ko se s punčko pogovarjaš v tako imenovanem otroškem jeziku,« je pripomnila moja znanka.

»Kako to misliš?«

»Še dobro leto in Alenka bo šla v šolo. Učiteljica ne bo uporabljala besed papcati, pupcati, ajčkati in podobno. Deklica se bo morala privaditi novemu jeziku, kar ni vedno lahko. Prav meni se je že dogodil tak primer v prvem razredu. Edinka, zaradi katere so starši doma uvedli otroški jezik, se v šoli dolgo ni mogla vživeti. Mnogi sošolci, zlasti fantki, so jo zaradi tega celo zasmehovali.«

»Morda imaš prav. Otrokom se res ni treba učiti dveh jezikov,« sem ji segla v besedo. »Nekoč sem tudi jaz mislila, da se bom s hčerko drugače pogovarjala, vendar vsaki materi nehote uide manjšalnica, če pa te ni, si izmisli novo ljubkovalno besedo, ki bi jo ti gotovo krstila za spakedranko.«

V mislih sem svoji znanki učiteljici popolnoma pritrdila, čeprav sem navidezno še skušala zagovarjati svoj način občevanja z otrokom.

V pogovorih z Alenko zdaj že nekaj časa zamenjujem besede »pupcati«, »papcati« za jesti in piti in ji skušam dopovedati, da je že velika, in ker je velika, se mora naučiti govorit kot odrasli.

-ey

JEDILNIK

KOSILO

Ohrovtova juha z rižem, vampi, krompir v kosih.

Kumarična solata, košček sira s kruhom.

Ohrovtova juha z rižem: 2 dkg masti, glava ohrovta, čebula, 10 dkg riža, juha, sol, poper, česen, parmezan ali kak drug trd sir.

Ohrovt pretrebimo na rezance in damo na mast, na kateri smo spražile sesekljano čebulo. Vse to mešamo, da nekoliko zarumeni. Posebej prepražimo na masti riž, da je videti steklen, ga zalijemo in osolimo. Dodamo še prepražen ohrovt ter vse skupaj kuhamo 20 minut. Pred serviranjem dodamo nariban sir.

Vampi v omaki: 1 kg vampov, slan krompir, koreničje, sol, poper, limonina lupina, 4 dkg masti ali pol dcl olja, 3 dkg moke, čebula, zelen peteršilj, česen, žlica paradižnika, orešček, juha za zalivanje, kis, timijan.

Dobro osnažene vampe skuhamo s koreničjem in poprom vred. Ko so se ohladili, jih zrežemo na tanke rezance. Na masti ali olju prepražimo sesekljano čebulo in zelen peteršilj, dodamo strok strtega česna, paradižnik, nekaj oreška, limonine lupine in timijan. Nato dodenemo vampe, zalijemo vse z juho in kuhamo, da so vampi mehki. Ko je vsa voda povrela, zapražimo vamke z moko, prepražimo, ponovno zalijemo z juho od vampov, toliko da dobimo gostejšo omako. Nato osolimo in popopramo ter okisamo po okusu. Vse naj dobro prevre.

VEČERJA

Dušen stročji fižol, jogurt s kruhom.

Dušen stročji fižol: 1 kg stročjega fižola, 50 dkg zelene paprike, 50 dkg paradižnikov, 10 do 15 dkg čebule, 3 stroke česna, sol, 1 dcl olja.

Mlad stročji fižol očistimo in zrežemo na tri centimetre dolge kose. Paprikam porežemo peclje z nastavkom, iztisnemo iz njih seme in zrežemo na rezance. Na razbeljenem olju prepražimo čebulo, zelen peteršilj, dodamo fižol, čez četrt ure zrezano papriko, in spet čez četrt ure zrezane paradižnike. Vse skupaj dušimo v pokriti posodi. Ko voda zavre, posolimo, dodamo strt česen in serviramo.

Kam s časopisi?

Malokatera hiša ima za časopise in revije primerno mesto, zato ni čudno, če se gospodinje jezijo nad to stalno »navlako«. Ponekod ležijo na divanu,

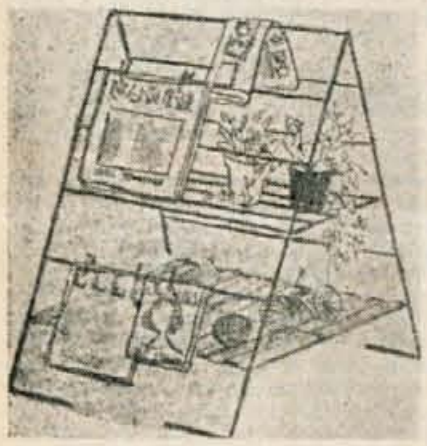

drugod na kuhinjski mizi ali na kredenci in do večera so seveda že vsi zamaščeni. Temu se bomo izognili, če napravimo zanje stojalo po vzoru zgornje skice. Potrebujemo nekaj kovinskih ali lesenih palic za ogrodje in nekaj desk za police. Stojalo uporabimo lahko tudi za rože.

Sredi sezone za vkuhavanje

Paprika v olju: 40 paprik, en in pol litra vinskega kisa, 12 dkg sladkorja, 6 dkg soli in eno osminko olja zavremo. Paprike operemo, obrišemo in polagamo v gornjo vrelo mešanico, vendar le toliko naenkrat, da jih z lahkoto obračamo. Kuhamo jih na obeh straneh tako dolgo, da so mehke (ne razkuhati). Popolnoma ohlajene paprike tesno naložimo v kozarce ter jih prelijemo z gornjo ohlajeno tekočino. Paprike morajo biti popolnoma pokrite s kisom. Kozarce prekrijemo s celofanom in dobro prevežemo. Kakor kumarice tako moramo tudi paprike večkrat pregledati, če se ni kis osušil. V tem primeru dolijemo prekuhan in ohlajen kis.

Mešana marmelada: 1 kg jabolk, 1 kg zrelega paradižnika, ½ kg korenja, ½ kg buč, limonin sok, na 1 kg sadne mezge ¼ do ½ kg sladkorja.

Navedene plodove dobro operemo. Jabolka in paradižnike zrežemo na krhlje, korenje na ploščice, olupljene buče pa na koščke, damo v dobro pološčen lonec, prilijemo toliko vode, da je dno posode pokrito in dušimo do mehkega. Zmehčano pretlačimo in kuhamo mezgo v dobro pološčeni posodi, pri močni vročini tako dolgo, da ostane na dnu sled kuhalnice. Potem pridenemo sladkor in kuhamo zopet dokler ne ostane sled. Vročo marmelado napolnimo v vroče kozarce do vrha s kupčkom in takoj vroče zavežemo. Hladno opremimo z napisom in letnico ter jo shranimo v temnem in hladnem prostoru.

Fluor v prirodni hrani

Z uživanjem zelenjave ohranjamo zobe zdrave

Kot v drugih deželah, tako ugotavljamo tudi pri nas, da imajo ljudje vedno več gnilih zob, posebno pa še mladina. To je pojav, ki spremlja civilizacijo. Prehrana civiliziranega človeka ni več tako prirodna kot včasih. Prednost dajemo mehki hrani in tako naši zobje premalo delajo. Ker manj grzemo in žvečimo, ni zobovje dovolj zaposleno; spremenila pa se je tudi ustna flora, in sicer v škodo človeku, ker so se v večji meri kot prej začele razvijati škodljive kali, ki vplivajo na zobovje in ga uničujejo.

V zadnjem času pa so znanstveniki dognali, da zelo ugodno vpliva na zobe fluor. Dokazali so, da imajo ljudje, ki ga uživajo v zadostni količini s hrano ali kot poseben dodatek, veliko odpornejše in bolj zdrave zobe. Zato so v mnogih deželah uvegli fluorizirano pitno vodo. Pri nas pa smo n. pr. začeli vpeljavati med šolsko mladino dnevno uživanje fluorovih tablet.

Fluor pa lahko uživamo tudi s prirodno hrano. Nekatere vrste zelenjave ga vsebujejo kar zadostne količine. Po večjih količinah fluora se odlikujejo predvsem korenje, redkev vseh vrst, repa in hren. Vsa ta našteta zelenjava ima precej eteričnih olj in nekatere sestavine, ki jih ta olja vsebujejo, uničujejo škodljivo floro, ki se nam razvija v ustih.

Učinkovitejša je zelenjava, če jo uživamo surovo, ker tako postrežemo telesu še z vitamini in rudninskimi solmi. S surovo zelenjavo pa zaposlimov večji meri tudi zobe, da jo morajo bolj gristi.

Izkoristimo zlasti čas mladega korenčka, ki naj bo pogosto v naših jedilnikih!

Moda

Tiste, ki jim ugajajo modne posebnosti, si bodo morda omislile vrečasti model na levi — ozko črno krilo in bel petosminski plašč, ki ga poživlja temna pentlja z belimi pikami. — Na desni je poletna obleka iz svile ali satenita, ki se odlikuje po preprosti eleganci

ŠPORT

Plavanje

SPET NOVI REKORDI V TRBOVLJAH SPET ZMAGOSLAVJE KRANJČANOV

V Trbovljah je bilo letos že drugič zapored slovensko prvenstvo v plavanju. V ponoven uspeh kranjskega Triglava ni nihče dvomil, vendar se v nekaterih disciplinah Kranjčani zaplavali tako, da so osvojili po tri oziroma celo po štiri prva mesta in tako letos še z občutnejšo prednostjo kot lani osvojili prvo mesto. Posebno crawlisti so poskrbeli za to, da se je Triglavova prednost v točkah iz discipline v disciplino večala. Od posameznih tekmovalcev je treba najprej omeniti Kocmurja, ki je v dveh dneh dvakrat zboljšal slovenski rekord na 100 m prosto, in sicer v soboto za 4, v nedeljo pa za 2 desetinki. Njegov rezultat je drugi najboljši sladkovodni rezultat, ki so ga dosegli jugoslovanski plavalci. Čas 58,8 še bolj pa Kocmurjeva forma v zadnjih dneh, dajeta temu plavalcu vso pravico za nastop na evropskem prvenstvu v Budimpešti, sicer pa ga bomo imeli priložnost še pred evropskim prvenstvom videti v Kranju na mednarodnem plavalnem mitingu. Od ostalih sta najbolj presenetila Peter Brinovec z rezultatom 4:57,0 na 400 m prosto in Peternelj z 2:53,0 na 200 metuljček. Omeniti pa je treba tudi Triglavovo žensko štafeto 4 × 100 m prosto, ki je s časom 5:19,9 dosegla nov slovenski rekord.

Ekipno je Triglav osvojil 301 točko, medtem ko so vsi ostali klubi skupaj osvojili 305 točk. Tekmovanja se je udeležil tudi »Prešeren« iz Radovljice in v končnem plasmanu osvojil 5. mesto. Pomembnejši uspeh je zabeležila Čebuljeva, ki je bila na 100 m prosto tretja z rezultatom 1:18,0.

MLADINSKO DRŽAVNO PRVENSTVO V SKOKIH V VODO

V četrtek in petek, 7. in 8. avgusta je bilo v Zagrebu mladinsko državno prvenstvo v skokih v vodo. Tekmovanja so se udeležili štirje klubi. Na tekmovanje se je pokazalo, da se kvaliteta v primerjavi s prejšnjim letom ni dvignila, ampak je celo nekoliko nazadovala. Tekmovanja se je udeležil tudi Kranjčan Janez Čuk, ki po mnenju strokovnjakov še mnogo obeta.

Rezultati: mladinke: deska 3 m: 1. Čufar L. (ŽPK) 72,92, 2. Peršin (ŽPK) 67,98, 3. Sureč (Jedinstvo) 57,56; **stolp:** Rebernjak (Naprijed) 42,78, 2. Čufar L. (ŽPK) 32,55, 3. Pehani (ŽPK) 32,15. **Mladinci — deska 3 m:** 1. Košorok P. (ŽPK) 102,97, 2. Opštetar (ŽPK) 101,23, 3. Kogolja (Naprijed) 78,58, 4. **Čuk Janez** (Triglav) 87,62; **stolp:** 1. Košorok (ŽPK) 77,86, 2. Stošič (Jedinstvo) 61,88, 3. Opštetar (ŽPK) 59,61.

TRIGLAV ČETRTI II. DEL MEMORIALA BRANKA ZIHERLA

V Zagrebu je bilo 9. in 10. avgusta tekmovanje za memorial Branka Ziherla. Drugega dela tekmovanja se je udeležila tudi oslabljena ekipa kranjskega Triglava, ki ni mogla obdržati drugega mesta, katerega si je priborila na prvem delu tekmovanja, ki je bilo že pred časom. Tekmovanja so se udeležili vsi najboljši Jugoslovani in pokazali zelo kvalitetno skakanje. Razveseljivo pa je tudi to, da se je tokrat publika razživela tako kot na nogometni tekmi.

Rezultati: mladinci — deska 3 m: 1. Kovačič Evgen (ŽPK) 70,79, 2. Marjan Brezovar (ŽPK) 70,14, 3. Janez Čuk (Triglav) 68,12; **stolp:** 1. Tozon (Ilirija) 63,68. **Mladinke — deska 3 m:** 1. Pehani (ŽPK) 71,53, 2. Lučka Čufar (ŽPK) 62,95; **stolp:** 1. Rebernjak Zlata 43,23. **Članice — deska 3 m:** 1. Ibriks (Naprijed) 99,55, 2. Branka Rubinič (ŽPK) 99,45, 3. Marjana Pršin (ŽPK) 77,84, 4. Bevc Pavla (Triglav) 60,14. **Člani: deska 3 m:** 1. Novak (Naprijed) 134,86, 2. Marko Porenta (Ilirija) 130,98, 3. Milan Keber (Ilirija) 118,83; **stolp:** 1. Stjepan Kralj (Naprijed) 129,14, 2. Ivko Šink (Triglav) 121,79, 3. Jože Dobrin (Ilirija) 117,17. **Ekipno:** 1. ŽPK Ljubljana 1417,28, 2. Naprijed Zagreb 891,36, 3. Ilirija Ljubljana 863,67, 4. Triglav Kranj 726,21, 5. Jedinstvo Zadar 96,43.

Strelstvo

GORENJSKI STRELCI NA REPUBLIŠKEM PRVENSTVU

Preteklo nedeljo so gorenjski strelci nastopili na republiškem prvenstvu in dosegli precejšen uspeh, še posebno če upoštevamo, da niso imeli nobenih predpriprav.

V streljanju z vojaško puško je bil najboljši (četrti) Brej, Tržič s 453 krogi od 600 možnih. Sledita mu Peternelj, Kranj 430 in Pagon, Škofja Loka 393 krogov. Ekipno je bila Gorenjska druga z 2048 krogi. Tudi pri hitrih streljanjih je bila ekipa gorenjskih strelcev druga s 47/345 krogov od 500 možnih.

V streljanju z vojaško pištolo je bil od Gorenjcev najboljši (šesti) Peternelj, Kranj s 447 krogi. Članice so v streljanju z malokalibrskim orožjem zasedle tretje mesto z 917 krogi, posamezno pa je bila najboljša Kralj, Jesenice, ki je z 226 krogi osvojila drugo mesto. Gorenjski mladinci so v streljanju z istim orožjem osvojili tretje mesto s 1017 krogi, pri posameznikih pa je bil najboljši Lombar, Preddvor s petim mestom in 225 krogi.

Avto-moto

ZANIMIVO TEKMOVANJE V PODNARTU

Avto-moto društvo Podnart je priredilo v nedeljo, 10. avgusta društveno ocenjevalno vožnjo na progi Podnart — Ljubno — Zapuže — Radovljica — Kropa — Podnart. Najbolj zanimiv je bil spretnostni del vožnje v Kropi, ko je vsak tekmovalec 1 minuto vozil v krogu — premera 10 m, nato pa moral s krinko na glavi, najti po prevoženih krogih odvzeto vozilo.

Izid tekmovanja je bil naslednji: **mopedi:** 1. Tomaž Dežman, 2. Franc Sitar, 3. Marjan Praprotnik; **motorji do 250 ccm:** 1. Nejko Jeglič, 2. Franc Bešter, 3. Franc Jerala; **motorji nad 250 ccm:** 1. Franc Skodlar, 2. Anton Fister, 3. Stane Cvenkelj; **avtomobili:** 1. Ciril Markelj, 2. Bogdan Ambrožič, 3. Ivan Škofljic; **v skupni oceni:** 1. Tomaž Dežman, 2. Nejko Jeglič, 3. Franc Bešter.

C. R.

Med gorenjskimi mladinci na avtomobilski cesti

Kot ena družina

Naš cilj:
- **postati čim večkrat udarna brigada**
- **Tudi prihodnje leto bom šel v brigado**
- **Vsi bi bili radi šoferji**

V Karteljevem, blizu Novega mesta je zraslo pred meseci novo naselje. Naselje mladinskih delovnih brigad »Sutjeske«. V njem je trenutno 8 brigad iz vseh krajev naše domovine, med njimi tudi kranjsko-goriška MDB narodnega heroja Iva Slavca-Jokla. V brigadi so 103 mladinci, v večini delavci, od tega je 54 Gorenjcev. Na avtomobilski cesti bodo ostali dva meseca.

Sele šestič so se vrnili z dela, ko sem jih obiskal. V naselju so še novinci, a so imeli vendarle vsi že polno prijetnih vtisov. V pomenku, ki se je neprisiljeno razpredel med nami, so mi jih vprek pripovedovali. S sotovariši iz goriškega okraja so se že prvi dan sprijateljili. Sedaj pa poznajo domala že vse ljudi iz naselja. Tudi delo jim gre kar dobro od rok, čeprav so imeli prvi dan težave.

Komandant brigade Tine Klemenčič, delavec v tovarni gumijevih izdelkov »Sava« v Kranju, je o tem pripovedoval takole:

»Prvi dan smo dosegli le 40% norme. Lahko si predstavljate, kakšni smo bili tisti večer. Jezili smo se na normirce, nadzornike in tudi nase. Volje, do dela pa nismo zgubili. Morda nas je prvi neuspeh še bolj podžgal pri delu in že naslednji dan smo normo precej presegli, čeprav je bila — in je še sedaj po našem mnenju — precej visoka. Delo, ki ga opravljamo, ni lahko. Obiagamo nasip, ki je tu pa tam tudi po 15 m visok. Kljub temu normo sedaj redno presegamo in smo jo do včeraj v povprečju izpolnili 113%. Tudi s kvaliteto našega dela in z disciplino pri delu so nadzorniki zadovoljni in so nas ocenili s prav dobro oceno. Imamo vse pogoje, da že v prvi dekadi postanemo udarna brigada. To vam sicer povem na uho, ker je za sedaj to le naša skrita želja.«

Vsi so pritrdili. Da bi potrdil tisto, kar je povedal že komandant, je Ivan Cvek, dijak elektrotehniške šole v Krškem, doma iz Bohinjske Bistrice, pristavil: »Danes smo precej naredili, mislim, da je bilo kar 60% presežka.« Ivan je letos prvič v brigadi in se mu, kot pravi, »kar dopade«. »Tudi prihodnje leto bom odšel v brigado,« je povedal, zraven pa pristavil, da je napravilo nanj najglobljí vtis pristno medsebojno tovarištvo vseh mladincev v naselju.

Potem pa se je oglasil Legatov Urban iz Krope. Niti povedati bi mu ne bilo treba, od kod je, ker ga je izdala izgovorjava.

»Poznamo se domala že z vsemi mladinci v naselju. Najbolj sem se začudil, kako hitro smo se spoznali s tovariši iz ostalih sedmih brigad. Tu sem imel prvič možnost, da se spoznam z mladinci iz vse naše domovine, iz Beograda, Tuzle, Sarajeva, Zadra. Vsak od nas ima sedaj že posebno ime »za razpoznavanje«. Mene poznajo kot Krpana, Franceta kličejo za »Oštjo« in tako naprej.«

S Francem Markunom iz Tržiča sva se pogovorila o športni dejavnosti v brigadi. On je namreč športni referent. Bil je precej hripav, ker je bil prejšnji dan dežurni brigade in je preveč vpil.

»Vsak prosti čas izkoristimo, da letamo za žogo,« je dejal France. »Zal pa v naselju ni nobenih igrišč, kajti naselje leži v ozki kotlini, in zato ne moremo organizirati nobenih tekmovanj.«

V besedo mu je vpadel Urban iz Krope. »Napišite še tole,« mi je dejal, »kar nas je mesojedcev, nam je obljubil komandant naselja, da bomo v jedilnici skupaj sedeli in dobili večje krožnike.«

Brž sem ga povprašal, kakšna je hrana. In jo je pohvalil, celo to je dejal, da je je dovolj.

Milana Magazina, mizarja iz »Elana« v Begunjah, ki je kulturno-prosvetni referent v brigadi, sem dobil pri delu. Skupaj s tovariši iz kulturno-prosvetne skupine se je pripravljal na veseli večer.

»Namenili smo se,« mi je pripovedoval, »da v vsaki dekadi pripravimo prireditev. Najprej je prišel na vrsto veseli večer. Pripravili ga bomo delno v slovenščini, delno pa v srbohrvaščini, ker bi nas drugače večina mladincev v naselju ne razumela. Posamezne točke smo pripravili sami. Tudi za glasbeni del programa je preskrbljeno, saj imamo v brigadi harmonikarja, kitarista in precej dobrih pevcev.«

Prisluhnil sem. Na vrsti je bil prizor: šoferski izpit na avtomobilski cesti.

»Koliko ste star?« je vprašal strogi glas kandidata.

Kandidat se je začel izvijati, nazadnje pa je le odgovoril, da natanko ne ve, da pa ve, da je šest let vlekel mater za krilo, nato šest let hodil v šolo in da sedaj šest let že dela.

»Torej osemnajst let?!« je hitro zračunal izpraševalec.

»Da, ne, morda. Pozabil sem povedati, da sem vmes jedel še dve leti v menzi.«

»To se ne šteje, saj to tako ni bilo nobeno življenje!« ga je zavrnil član izpitne komisije.

»Veste, to je precej dolga zgodba s temle izpitom,« je dejal Milan. »Vsak izmed nas ji je dodal svojo domislico in zato se vleče kot jara kača. Jaz na primer sem prispeval tisto o avtomobilskih znamkah. Član komisije vpraša kandidata, kakšne avtomobilske znamke imamo. Kandidat nekaj časa razmišlja, potem pa odgovori: ‚Imamo zvezne, republiške, okrajne in občinske avtomobile.'«

»Kaže,« sem ga prekinil, »da je med brigadirji za avtomobile in mehanizacijo nasploh največje zanimanje.«

»Res je,« mi je pritrdil. »V avto-moto krožku je vpisanih preko 80 brigadirjev in vsi redno hodijo na predavanja. Imamo pa tudi fotografski tečaj, ki pa ga obiskuje le enajst mladincev.«

Ko sem odhajal, je lilo ko iz škafa. Ilovica se je zmehčala v lepljivo blato.

»Če bo jutri dež,« mi je dejal komandant, »bomo imeli brigadno konferenco. Pogovoriti se moramo o dosedanjem delu, o ureditvi tabora, disciplini in podobnem. Kajti tudi od ureditve tabora in discipline v njem je odvisno, kolikokrat bomo dobili častni naslov — **udarna brigada.**«

Kaže, da komandant venomer misli samo o tem.

Mladincev v barakah in pod šotori pa dež ne moti. Ko spešim v hrib, me spremlja vesela pesem.

Pesem mladinskih delovnih brigad . . . -ik

Zemeljska dela na avtomobilski cesti Ljubljana—Zagreb so v glavnem končana. Na sliki: Prva gorenjska mladinska brigada »Staneta Žagarja« pri delu

Po delu kosilo odlično tekne

Drobne od vsepovsod

MEDNARODNI SEMINAR V KRANJU

V ponedeljek dopoldne se je v Dijaškem domu na Zlatem polju v Kranju začel tradicionalni mednarodni študentski seminar — kvekerjev, ki mu prisostvuje okrog 35 gostov iz 16 držav. Glavna tema seminarja je »Ideološka nasprotja in svetovni mir«. Program dela je skrbno pripravljen in verjetno bodo gostje iz številnih delov sveta kakor do sedaj, tudi tokrat odnesli s seboj nepozabne vtise na našo ožjo in širšo domovino.

I. V.

V PREDOSLJAH SO PRAZNOVALI

Kmetijska zadruga v Predosljah je v okviru praznovanja občinskega praznika priredila tekmovanje mladih zadružnikov v košenju. Vsak tekmovalec je moral pokositi 3 are detelje. Prvi je bil Franc Sajevic, Britof, 2. Janez Kovač, Suha in 3. Ivan Nograšek, Predoslje. Kmetijska zadruga je najboljše kosce denarno nagradila.

Razen tekmovanja koscev pa je kmetijska zadruga organizirala še razstavo plemenske živine, na katero so pripeljali 30 najboljših krav. Komisija je priznala prvo mesto kravi s posestva Brdo s 3900 litri mleka na leto, drugo kravi posestnika Janeza Kovača s Suhe s 2700 litri in tretje kravi Janeza Skodlarja iz Predoselj. Lastniki so bili nagrajeni. -an

GASILCI GRADE V GORJAH PRI BLEDU SVOJ DOM

Prostovoljno gasilsko društvo v Gorjah pri Bledu gradi gasilski dom. Člani so s prostovoljnim delom že postavili temelje, upravni in nadzorni odbor društva sta na svoji seji pooblastila 10 gasilcev, ki bodo po okoliških vaseh zbirali finančna sredstva za dograditev doma. Tako je do sedaj 30 posestnikov v vasi Poljščica darovalo za novi dom les in gotovino v vrednosti 140.000 dinarjev. To naj bo vzgled okoliškim vasem, saj je gasilski dom v Gorjah res zelo potreben.

GASILSKO DRUŠTVO V JELENDOLU JE RAZVILO PRAPOR

V nedeljo je gasilsko društvo v Jelendolu razvilo svoj prapor. Slovesnosti se je udeležilo poleg številnih domačinov tudi nekaj predstavnikov okrajne in občinske gasilske zveze in krajevne oblasti. Društvo dela šele 4 leta, vendar ima že popolno gasilsko opremo. -an

JESENIŠKA TRŽNICA BO DOGRAJENA DO DNEVA REPUBLIKE

Jeseničani bodo za Dan republike dobili novo tržnico. To so sklenili zastopniki Sveta za komunalno in predstavniki gradbenega podjetja »Sava« na skupnem sestanku. Uvideli so, da je dograditev tržnice nujna in podjetje »Sava« je obljubilo, da bo tržnico v vrednosti 40 milijonov dogradilo do 29. novembra. Jeseničani pozdravljajo pozornost podjetja in upajo, da bo obljubo izpolnilo.

KAMEN spotike

Ne moremo reči, da se je Bled letos slabo pripravil na sezono. Morda je urejenejši — pa tudi bolj obiskan — kot v vseh dosedanjih povojnih sezonah.

A je vendar naš fotoreporter ujel ob zadnjem obisku tudi takole sliko, ki predstavlja detajl iz blejske čolnarne.

Nov dokaz, da je zelo prav, da je preureditev kopališča — pa tudi čolnarn — na enem prvih mest v perspektivnem planu občine.

Naš feliton

SMRT NA VRVI

TRAGEDIJA WILHELMA LASSA v severni steni Triglava se niti primerjati ne more s tisto Tonija Kurza v severni steni švicarskega Eiggerja. Eiggee je visok 3974 m, njegova severna stena pa je v letih pred drugo svetovno vojno pomenila enega izmed zadnjih treh nerešenih problemov Alp: poleg nje sta bili nepreplezani le še severna stena mogočnega Matterhorna ter v led odeta stena Grandes Jorasses v francoskih Alpah.

Do leta 1935 so se plezalci iz bavarskega Münchena spoprijeli že z vsemi tremi: brata Toni in Franz Schmitel sta preplezala severno steno Matterhorna, Peters in Maier Graudes Jorasses, Sedlmayer in Mehringer pa sta se spustila v boj z Eiggerjem. Vendar — zmagala je gora, ki ju ni več izpustila iz svojega objema . . .

— — —

V DRUGI POLOVICI JULIJA 1936 so alpinisti Andreas Hinterstoisser, Toni Kurz, Edi Rainer in Willy Angerer vstopili v severno steno Eiggerja. Ob daljnogledu v Grindelwaldu se je trlo radovednežev, med katerimi je bilo nič koliko turistov prepričanih, da gre četvorica prostovoljno v smrt. V Eiggerju se je tudi po trikrat na dan menjavalo vreme; od sonca do neprodirne megle, sodre, toče in snega . . . Čez njegove skale in zaledenela snežišča so noč in dan grmeli v dolino plazovi kamenja, ledu in snega. Švicarji so vsak poskus, preplezati to steno, označili z očitnim samomorom, postavili celo straže pod steno in prepovedali vsako reševanje v primeru nesreče. Nič čudnega torej, če je ob drznem dejanju četvorice prisluhnil ves svet.

— — —

PROTI VEČERU 18. JULIJA 1936 je bila gneča okrog daljnogleda v Grindelwaldu neznosna. Plezalci, ki so dotlej plezali v navezah po dva in dva, so se nenadoma združili. Razburjeni opazovalec je pripovedoval okrog stoječim:

»Eden leži! Trije se sklanjajo okrog njega. Zdaj . . . zdaj mu dva obvezujeta glavo. Spet se je dvignil! Gredo naprej!«

V višini 3200 m so si plezalci uredili na majhnem, skopem prostorčku nočišče. Drugo jutro jih je že ob pol osmih zakrila megla. Cel dan jih nihče ni videl. Nervozni spremljevalci v Grindelwaldu so preživljali mučno nedeljo.

Zvečer se je stena spet pokazala in štirje ljudje v njej. Samo za 200 m so napredovali cel dan! Bili so na mostu, kjer sta se prejšnje leto zadnjič pokazala očem Sedlmayer in Mehringer. Nihče si ni mogel pojasniti, od kod nenadoma ta njihova počasnost.

V ponedeljek, 20. julija. Posamezniki se leno sučejo okrog nočišča. Stikajo glave, posvetujejo se. Končno so se le pomaknili naprej. Korak za korakom, centimeter za centimetrom. Grozno počasi, ubijajoče. Nazadnje — umik! Zakaj? Čemu? Vsem je bilo jasno, da se je morala zgoditi nesreča. (Pozneje so ugotovili, da je imel Wiely Angerer rano na glavi.)

Šele zvečer so jih opazovalci spet zagledali. Še celih 900 m jih je ločilo od vznožja stene. Ponoči je bilo že vsem jasno, da ne gre več za dosego alpinističnega cilja, temveč le še za štiri človeška življenja. In zato se je v torek, 21. julija, ko je lilo v potokih in je zapadel nov sneg, naselila skrb v ljudska srca. Onemogli plezalci so stali ob enajstih dopoldne nad zadnjo, največjo zapreko, 200 m visoko Rdečo steno. Ob vzponu so porabili zanjo dve uri. Toda sedaj? Izčrpani, premraženi, napol zmrznjeni, lačni — krog in krog njih pa slapovi vode, plazovi snega, ledu in kamenja.

Preostal jim je samo še spust po vrvi čez steno, čez sto metrov visok previs. Zabili so kline in pripravili vrvi za spuščanje. Tedaj so zaslišali iz odprtine, skozi katero so ob gradnji železnice na Jungfrau odmetavali odvečni material, klice progovnega čuvaja. To jim je vlilo novega poguma. Vendar čuvaj čez dve uri, ko je prišel znova pogledat, razen obupanih klicev »Na pomoč!« ni slišal ničesar. Na telefonski SOS klic so s posebnim vlakom — kljub temu, da so Švicarji reševanje takih »samomorilcev prepovedali — prišli trije gorski reševalci in izstopili ob odprtini, od koder je čuvaj vzdrževal zvezo z ponesrečenci. Posrečilo se jima je, da so splezali 100 m pod Tonija Kurza, ki je visel na vrvi, in se z njim sporazumeli. Zaradi noči so se vrnili v predor. Vedeli so vse: edini, ki še živi, je Toni Kurz. Pod njim visi mrtvec, nad njim je mrtvec, zadnji pa je že strmoglavil v globino . . .

Viseč na vrvi sredi med dvema mrtvima tovarišema je Toni Kurz prebil četrto noč v steni.

Drugi dan je mladi Toni Kurz z zmrznjenimi prsti iz 12 m dolge vrvi začel odvijati posamezne vrvice ter jih nazadnje zvezal. To 50 m dolgo špago je vrgel vodnikom, ki so se mu na to razdaljo približali. Nanjo so navezali novo, 40 m dolgo plezalno vrv, klin in oponko. Vse to je potegnil k sebi in takoj zabil klin. Končno, po šestih urah mučnega čakanja, so videli vodniki vsi srečni, kako se Kurz nad njhovimi glavami spušča po novi vrvi vedno niže. Celih 30 m se je že spustil. Z nogami se je tedaj odbil od previsa in vodniki so se ga že mogli s cepinom dotakniti. Njihovo veselje je bilo nepopisno. To, v kar so že komaj verovali, bo vendarle postalo resnica.

Tedaj pa —

V Kurzu je življenje zastalo. Roke so mu padle ob telesu, glava se je nagnila nazaj, telo je omahnilo . . .

Samo dva metra nad svojimi reševalci je Toni Kurz umrl.

-zk

Če niste bili NA SEJMU...

Sejem je razgibal Kranjčane - Indija je pa tam - Moja roža ima dva cvetova - Valček in „Argo" juha

»NAJBRŽ JE NA SEJMU,« so ti rekli, če si hotel koga v teh dneh na večer poiskati doma. Res, na sejmu si našel kogar si hotel. Kranjska ulica (saj je samo ena ali ne?) je bila prazna, komaj da je tu in tam skočil kdo čez cesto. Kranjčani pa tudi okoličani so enajst dni večer za večerom odhajali na sejemski vrt, kjer so prijetno pokramljali in se poveselili.

NAVADA JE ŽE, da razni »mistiki«, »živalski vrtovi«, »ljudje brez kosti« in drugi podobni, izkoristijo take priložnosti, kot je bil sejem in se kot »izredna senzacija samo za nekaj dni« ustavijo v kakem kraju. Tako smo imeli priložnost videti v Kranju kar dve strelišči in cirkus (»majmunski raj« je k sreči izostal). Predhodnik cirkusa je bilo majhno strelišče, pri katerem so se ustavljali ljudje le prvi dan, kajti takoj za tem se je ob Koroški cesti naselilo novo strelišče, ki je imelo še smešna ogledala in Tip-top (razmišljal sem, kaj naj to pomeni, pa še ne vem). Tako seveda »direktor« gornjega strelišča ni mogel vzdržati konkurence. Kljub svoji velikosti (velik je bil nekaj nad 190 cm in tehtal je okoli 100 kg) in kljub skoraj sebi enakemu sinu, se je lahko samo še jezil. Končno ga je preblisnila sijajna misel. Odišavil je rože, ki so bile nagrada pri streljanju. Še istega dne se je nek strelec ponašal s tako rožo ob doljnem strelišču. Ko ga je »direktor« tega strelišča zagledal je vzrojil:

»Naše rože imajo dva cvetova, če pa ta roža diši, bom kupil jutri parfuma, da bo dišalo celo strelišče in ne samo rože, pa naj še oni če more!«

Tako je tudi ta ideja stokilogramskega direktorja propadla in kmalu jo je s cirkusom vred odkuril iz Kranja.

»JA, INDIJA JE PA TAM, točno tam doli. Švica pa zadaj, ravno za ramo. Fantje ne smejte se, jaz sem imel zemljepis vedno pet, danes ko je pa vse tako zanič, bi imel pa še več!«

Bil je podoben zlatokopu iz cowboyskega filma. Imel je rdečo srajco, širokokrajen klobuk in dolge sive hlače. Bil je pijan.

»V Italijo moraš pa čez morje. Točno takole doli. Vidiš tistega dolgina?«

»Ja.«

»No, ravno tam doli. Pa Neapelj tudi. Ha, jaz vem to. Pa prst znam zviti. Takole do roke.«

Skrivil je palec do lahti in me pogledal z neprikritim ponosom. Ko sem ga zvil tudi jaz, se mu je obraz skisal in nato zresnil.

»Veš, to znava pa samo midva, pa ni treba nobenemu praviti!« je zaupno šepnil in še pristavil: »Ja, ampak kje je Italija pa nobeden ne ve tako kot jaz!«

Brez slovesa me je ta zemljepisni genij zapustil in odkoracal med mizami.

PLESAL SEM. Vedno me skrbi, kaj naj se pogovarjam s plesalko, da ne bo mislila, da sem bedak. Tokrat sem plesal z uslužbenko na sejmu. Čez dan je razdeljevala Argo juho. To me je rešilo, da sem spravil iz sebe nekaj besed.

»Razdelite dosti juhe?« sem planil z vprašanjem. Malo začudeno me je pogledala, a vseeno odgovorila.

»Rekord smo dosegle preteklo nedeljo, ko smo razdelile nekaj nad 1000 skodelic, drugače pa smo jih manj.«

»Imate morda stalne obiskovalce?«

»Seveda, nekateri pridejo večkrat k nam, nekateri pa pridejo celo z večjo posodo. Nek starejši možakar, staromodno oblečen pride vsak dan dvakrat.«

»Kaj pa kadar je zasmojeno?« vprašanje se je slišalo precej drugače kot sem mislil. Izgubil sem takt in se že bal, da bom zapravil vse simpatije.

»No, to se nam še ni pripetilo!« je s poudarkom in malo užaljeno dejala.

Končno sem le spet ujel takt in trdno sklenil, da se ob valčku ne bom nikoli več pogovarjal o Argo juhi.

TO NI VSE, bo morda rekel mladenič s Preddvora, ki si je pridobil naklonjenost plavolase natakarice, to ni vse, bo rekel oni, ki je dobil hladno hrenovko, to ni vse bodo dejali tisti, ki so vsak večer skakali čez ograjo, to ni vse, bodo dejale užaljene prodajalke, ki niso dobile nagrade. Res, to ni vse, je pa del sejemskega življenja, ki je bilo letos tako, da bi si ga prav gotovo želeli tudi drugo leto.

Mt.

Če bi v paviljonu kranjskega podjetja »Vino« točili vino za poizkušnjo zastonj, kot so pri »Argo« juho, bi verjetno človek ne mogel mimo. Saj je bilo že tako gostov vedno dovolj. Zaradi dobre kapljice, zmernih cen in morda tudi ljubkih točajk, ki jih je naš reporter takole »presenetil«

Čudni piščanci

Teranovemu Petru iz Bistrice pri Naklem, je koklja zvalila — račke. Skrbna mati ni opazila prevare vse dotlej, da svoj mladi rod ni pripeljala do vode. Brž ko so račke zagledale vodo, so postale neposlušne.

Naš fotoreporter je obupano mater ujel prav v trenutku, ko je mislila, da bo prišla ob ves zarod.

Zanimivosti

DONAVA JE NAJGLOBLJA REKA V EVROPI

Sava, najdaljša jugoslovanska reka, je pri Zagrebu globoka povprečno 6 m, pri Beogradu pa doseže že kar 17 m. Najgloblja pa je pri vasi Popovići blizu Sremske Mitrovice, kjer doseže globino 26 m. Donava pa je najgloblja reka v Evropi, saj doseže v soteski Djerdap 82 m globine, kar je toliko kakor 25 nadstropni nebotičnik. Tu je Donava precej globlja kot Jadransko morje med Istro in Italijo.

TUDI ITALIJA BO GRADILA ATOMSKO LADJO

Na kongresu znanstvenikov, ki je bil pred kratkim v Rimu, so pokazali načrte za gradnjo velike petrolejske ladje na atomski pogon. Po načrtih bo motor dajal ladijskemu vijaku 32.000 KM, kar bo zadostovalo za hitrost 18 vozlov na uro. Ta ladja bo spadala med največje petrolejske ladje na svetu. Dolga bo več kot 200 m in široka nekaj čez 30 m. Za pogonsko silo bo uporabljala uran in bosta dve toni tega goriva zadostovali za deset tisoč ur plovbe.

VLAK VOZI 140 KM NA URO

Najhitrejši nemški vlak Tee Helvetia, ki vozi na progi Hamburg—Zürich doseže največjo hitrost 140 km na uro. Povprečna hitrost pa je 97,9 km na uro.

ČUDNA GARAŽA

Ob cesti na Grossglockner so zgradili petnadstropni stolp, ki ima obliko špirale in je v njem prostora za tisoč motornih vozil.

Utripajoče jezero

V Novi Zelandiji imajo svojevrstno jezero, ki »diha«. To jezero, ki ga domačini imenujejo Wakatipu, leži visokov gorah in je dolgo 84 km, široko 5 km in na najglobljem delu globoko 380 m. Uokvirjeno je z vencem visokih gora in vsak dan privablja tisoče turistov. Zanimivo je, da se gladina vode jezera vzdiguje in pada in da v jezero priteka več vode kot odteka.

Med tamkajšnjimi domačini je zelo razširjena legenda, ki govori o nastanku tega jezera. Pred mnogimi leti, kakor govori ta pravljica, je živel v tem predelu velikan Te Tipue, ki je nekega popoldneva zadremal. Zaradi velike vročine se je vnel in zgorel ves, razen glave. Zato ima jezero obliko črke Z in spominja na človeka, ki leži zvit v klopčič. Stalno zviševanje in usihanje vode pa je po domačinih v zvezi z velikanovim srcem, ki še vedno bije.

Znanstveniki se zavzemajo, da bi čimprej odkrili skrivnosti tega tajinstvenega jezera, vendar so raziskovanja otežkočena, ker z visokih gora, ki jezero obkrožajo, stalno pihajo močni vetrovi, ki razburkajo vodo in so tako točne meritve skorajda onemogočene.

34

FRANK OWEN:

EDDIE CHAPMAN PRIPOVEDUJE

Šestnajstega novembra je moj rojstni dan. In taistega dne je prispel ukaz, da se moram vrniti v Pariz. Torej so naposled vendarle sklenili, da pojdem v Anglijo. Zdaj je šlo samo še za to, da s strokovnjaki opravim zadnje priprave. Tisto noč je Dienststelle slavila moj rojstni dan. Povabljeni so bili vsi moji prijatelji in po večerji mi je Von Grunen podaril v spomin zlat vžigalnik. V svojem govoru sem se zahvalil njemu in ostalim in zatrjeval tem Nemcem, da se nikoli ne bom sramoval nobene reči, ki sem jo skupaj z njimi počel.

Naslednje jutro sem odpotoval v Pariz. Razgovori, ki sem jih imel tam z Mauriceom, mojim bivšim učiteljem, so bili tehnične narave in nanašali so se na to, kdaj bom oddajal po radiu. Najin načrt je bil takšenle:

Sporočati moram samo važne novice. Po treh dneh bivanja v Angliji moram navezati prve stike z Nemci, jim sporočiti, kje sem pristal, pa tudi to, ali je vse v redu. Nemci me bodo poklicali prvi in njihov znak bo ostal nespremenjen: jaz pa bom svojega spremenil vsak dan. Tri črke za prepoznavanje bo treba vzeti iz prvih treh šifriranih črk v mojem sporočilu, mimo tega pa smo se dogovorili, da bodo oddaje dopoldan in popoldan. Kadar bom imel sporočiti kaj važnega, jih moram o tem v naprej obvestiti in oni bodo, če bo to potrebno, noč in dan sedeli zraven sprejemnika, vse dotlej, dokler ne bodo slišali mojih novic.

Napočil je december 1942. V dvorcu so se obširno pripravljali na božične praznike. Kupili smo bili jato gosi, jih pitali vse poletje in zdaj so bile godne za zakol. Prašič Bobby je bil res že prašič in pol. Omejili smo mu svobodno gibanje, da bi mu tako preprečili, da bi prehitel urne pse in v svoji internaciji je postal debel in samozadovoljen. Krmljenje Bobbija smo prepustili Wolfu, ki je nedavno prispel v Dienststelle.

Wolf je bil postaven, zelo točen fant, ki je bil vedno skrbno negovan in manikiran. Kadar je mešal kašo za Bobbyja, je imel na sebi rokavice in odvračal je obraz od korita, medtem ko so se mu tovariši smejali.

Wolf mi je pripovedoval o dogodku, ki mi je razodel prave odnose med Nemci. Njegov brat je bil letalski kapetan, hud pijanec in lahkomiseln človek, toda dober vojak. Slovel je kot izvrsten strelec z brzostrelko. Nekoč so v njegovi kantini, potem ko so popili več steklenic piva, burno razpravljali o zaslugah Viljema Tela. Wolfov brat je izjavil, da se vsakdo lahko kosa z znamenitim zadetkom — skratka, da lahko iz oddaljenosti dvanajstih korakov zbije jabolko človeku z glave. Da bi to dokazal, je ukazal nekemu vojaku, naj si položi jabolko na svojo glavo in se postavi dvanajst korakvo od njega. Vojak se je obotavljal in bil videti na smrt prestrašen. Wolfov brat ga je ozmerjal, češ da je strahopetnež, ga odrinil stran in si sam položil jabolko na glavo. Zatem je ukazal nesrečnemu vojaku, naj vzame svojo brzostrelko in strelja. Ukaz je bil izvršen in krogla ga je zadela naravnost med oči.

Von Grunen je vedno nasprotoval nepotrebni uporabi orožja; često je imel navado reči, in mislim da upravičeno, da se skoraj toliko ljudi ubije pri čiščenju pušk, kolikor jih pade v dvobojih.

Letalsko poveljstvo je poslalo natančne zemljevide Južne Anglije s fotografskimi povečavami, ki so kazale izoblikovanost zemljišča, na katerem sem imel pristati. Rečeno mi je bilo, da moram pristati v krogu petih milj, razlike pa da so pač odvisne od vetra, višine itd. Nekaj časa sem proučeval točke na fotografskih posnetkih, da bi se dobro seznanil z raznimi mejniki in železniškimi postajami.

Po načrtu bi moral pristati v okolici Londona okrog dveh zjutraj. Do zore bi se skrival v okolici in medtem temeljito zakopal svoje padalo ter odstranil vse ostale sledove pristanka. Potlej bi skočil na vlak za London in odtlej bi po mnenju Nemcev živel med prijatelji v podzemlju in nekatere izmed njih skušal pridobiti za izpolnjevanje svojih nalog. Svojemu staremu prijatelju Freddyju naj bi — so mi razlagali Nemci — ponudili pet tisoč funtov, če bi mi pomagal; sleherni drug človek, ki bi se mi pridružil, bi dobil primerno nagrado. Če bi se katerikoli teh ljudi želel vrniti z menoj v Nemčijo, bi dobil nemško državljanstvo in zaščito.

Vprašanje svojega povratka na kontinent sem temeljito proučeval. Von Grunen mi je rekel, da razmišlja o nekem načrtu, ki mi ga pa ne more razkriti. Eden izmed predlogov se je glasil, naj bi me nemška podmornica čakala nedaleč od britanske obale; o podrobnostih glede tega bi se pomenili po radiu. Če bi ta načrt padel v vodo, bi se naj vkrcal na kako ladjo, namenjeno na Portugalsko; v zvezi s tem so mi povedali, na koga naj se obrnem v Lisboni. To je bil neki De Vonseca; če bi prispel tja in našel tega moža, naj bi uporabil geslo »Joli Albert«. De Vonseca me bo potem povezal z agenti nemške obveščevalne službe, ki bodo pretihotapili mene ali moje prijatelje do nemške meje.

Pripravil sem svojo prtljago.

Obsegala je radijski sprejemnik in oddajnik, sredstva za sabotažna dejanja, čokolado itd. Izdelali so mi tudi posebno listnico iz povoščenega platna za moj denar, ki naj bi si jo privezal z jermenom na hrbet za primer, če bi padel v vodo in se zmočil. Podrobnosti o svojih diverzantskih formulah, dalje radijsko šifro, naloge in tajni naslov — vse to sem seveda moral znati na pamet. Niso mi dovolili, da bi si karkoli zapisal.